

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: אהנה, סליק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונה – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מרשא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממשט, לא ממש; טפאא = טרשא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרשא טפאא – קבוצה שההלכה
 הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשיש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = טרשא –
 דרוש בפסוק שער, מציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.1 בבלי מגילה ב

בבלי מגילה ב,א / משנה. מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. כיצד? חל להיות ארבעה עשר בשני – כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי – כפרים מקדימין ליום הכניסה (יום ב בשבוע ותאריכו יב או יג באדר), ועיירות גדולות קורין בו ביום (יד אדר), ומוקפות חומה למחר (טו אדר). חל להיות בחמישי – כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת – כפרים מקדימין ליום הכניסה (יום ה בשבוע ותאריכו יג אדר), ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת – כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה (יום ה בשבוע ותאריכו יב אדר), ומוקפות חומה למחר (יום א בשבוע ותאריכו טו אדר). חל להיות אחר השבת (יום א בשבוע ותאריכו יד אדר) – כפרים מקדימין ליום הכניסה (יום ה בשבוע ותאריכו יא אדר), ועיירות גדולות קורין בו ביום (יום א בשבוע ותאריכו יד אדר), ומוקפות חומה למחר (יום ב בשבוע ותאריכו טו אדר).

גמרא. מגילה נקראת באחד עשר. מנלן? – מנלן? כדבעינן למימר לקמן: חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים ומוזון לאחיהם שבכרכים! – אגן הכי קאמרינן: מכדי, כולהו אנשי כנסת הגדולה תקנינהו, דאי סלקא דעתך אנשי כנסת הגדולה ארבעה עשר וחמשה עשר תקון – אתו רבנן ועקרי תקנתא דתקינא אנשי כנסת הגדולה? והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין, אלא פשיטא – כולהו אנשי כנסת הגדולה תקינו, היכא רמיזא? – אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן: אמר קרא (אסתר ט,א) **לְקַיֵּם אֶת-יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם** – זמנים הרבה תקנו להם. – האי מיבעיא ליה לגופיה! – אם כן לימא קרא זמן, מאי זמניהם – זמנים טובא. – ואכתי מיבעי ליה: זמנו של זה לא כזמנו של זה! – אם כן לימא קרא זמנם, מאי זמניהם – שמעת מינה כולהו. – אימא: זמנים טובא! – (אסתר ט,א) **זְמַנֵּיהֶם** דומיא (אסתר ט,ב) ד-**זְמַנָּם**, מה זמנם תרי – אף זמניהם תרי. (אחרי הברור שיש להוסיף שני ימים הגמרא מנסה לברר מיהם) – ואימא תריסר ותליסר! – כדאמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויה. הא נמי שלשה עשר זמן קהילה לכל היא ולא צריך לרבויה. – ואימא שיתסר ושיבסר! – (אסתר ט,ב) **וְלֹא יַעֲבֹר** כתיב. ורבי שמואל בר נחמני אמר: אמר קרא (אסתר ט,ב) **כִּי־יָמִים אֲשֶׁר-נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים**, ימים **כִּי־יָמִים** – לרבות אחד עשר ושנים עשר. – ואימא תריסר ותליסר! – אמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויה. – ואימא שיתסר ושיבסר! – ולא יעבור כתיב. רבי שמואל בר נחמני מאי טעמא לא אמר מבזמניהם? – זמן זמנם זמניהם לא משמע ליה (לא דורש רבוי). ורב שמן בר אבא, מאי טעמא לא אמר מכימים? – אמר לך: ההוא לדורות הוא דכתיב.

מגילת אסתר ט,ב: כִּי־יָמִים אֲשֶׁר-נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאִי־בֵיהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לִיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֵּה וְשִׂמְחָה וּמְשֻׁלַּח מְנוּחַ אִישׁ לְרַעְיוֹהוּ וּמְתַנּוּת לְאֲבִינָם:
מגילת אסתר ט,כז:

קִיְּמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים וְעַלְיָהֶם וְעַל-זִרְעָם וְעַל-כָּל-הַנְּלָגִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לָהֶּנּוּת עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כַּכְתָּבָם וְכַזְּמֵנָם כָּל-שָׁנָה וְשָׁנָה:

מגילת אסתר ט,לא: לְקַיֵּם אֶת-יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קָיָם עֲלֵיהֶם מִרְדְּכָי הַיְהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכַאֲשֶׁר קִיְּמוּ עַל-נַפְשָׁם וְעַל-זִרְעָם דְּבָרֵי הַצּוּמֹת וְעַקְתָּם:

(אסתר ט,ב) **כִּי־יָמִים** – רביע, אפשר מרמז לגמרא הבאה
 (אסתר ט,א) **כִּי־יָמֵיהֶם** – רביע, אפשר מרמז לגמרא הבאה

ירושלמי מגילה פ"א ה"א. ימי יא יב יד טו, אבל יג רק מפני שקוראים לפניו ואחריו
בבלי מגילה ב,א יג אדר עיקר הנס, יום קהילה שעמדו בצום ועל-כן זכו להיושע ויא יב יד טו מתרבים מ-יג
 הכפריים מקדימים ליום הכניסה ולכן יא יב יג יד, לכאורה אם יום הכניסה ב-טו בעיר חומה היו צריכים לקרוא אז, אבל ההלכה היא שאם טו חל ביום חמישי יקדימו ליום ב' היינו יב באדר.

- טט - מה כפריים הסמוכים לעיר חומה עד מיל קוראים בטו אדר.
- **ארבעה טורים או"ח סי' תרפח הלכות מגילה, סע' ב** וכן הכפרים הסמוכים להם אפילו אינם נראים וגו'
- פירש בספר **בית חדש או"ח סימן תרפח אות ב** ד"ה ועוד (הראשון) וגו' ... ובספר **צידה לדרך** (כלל שביעי מאמר רביעי פ"ד ד"ה אע"פ) כתב בהדיא בזה הלשון "וכן כפרים הסמוכים לה אפילו אינן נראין או שנראין עמה אפילו הם רחוקים והוא שלא יהו יותר רחוקים ממיל" עכ"ל:

(אסתר ט,א) **אֶת-יְמֵי** – תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור כלל הימים מספר הימים הראויים לקריאת מגילה, המרמז בתבנית הטעמים קדמא ואולא של **הַפָּרִים הָאֵלֶּה** – המלמדים על כעין כלל ימים ותומך בנאמר ב-**ירושלמי מגילה פ"א ה"ד** תני בשם רבי נתן (הבבלי) כל החדש כשר לקריאת המגילה מה טעמא (אסתר ט,ב) **וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה** וגו' אמר רבי חלבו ובלבד עד טו, מוגבל ע"פ המלים (אסתר ז,י) **וְלֹא יַעֲבֹר** עד ועד בכלל לטו באדר.

שו"ע או"ח סי' תרפח סע' ז (באר הגולה מוסיף ... וכן איתא בירושלמי וגו') המפרש בים והיוצא בשיירה ואינו מוצא מגילה להוליך עמו יקראנה ביג או ביב או ביא בלא ברכה ואי אי אפשר לו להמתין עד הימים הללו, יש אומרים שקורא אפילו מתחילת החדש.
תורה תמימה אסתר פ"ט הערה יז כגון המפרש והיוצא בשיירה ואינו מוצא מגילה להוביל עמו, ומיהו אם אח"כ נודמן לו מגילה חוזר וקורא ב"ד:
 יש הנוהגים לא לומר תחנון בימים טז יז מן ההוא אימנא של הגמרא ואימא שיתסר ושיבסר!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סֻלֶּק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מוֹחֵף פֶּשֶׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָקָא = מֵרָקָא, רבוי; מֵרָקָא טִפְסָא – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְקָא תְּבִיר טִפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מֵרָקָא תְּבִיר טִפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָקָא טִפְסָא – קבוצה שההלכה משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָקָא טִפְסָא – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְקָא תְּבִיר טִפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מֵרָקָא תְּבִיר טִפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָקָא טִפְסָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָקָא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשֶׁטָא – פשוט, 1; זִקְה-קֶטֶן – 2; זִקְה-גְדוּלָא – 3; רְבִיעַ – 4; ... זִקְה-קֶטֶן ... זִקְה-קֶטֶן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קֶטֶטָא – סדר קדמות; אִילָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרִישִׁים – יוצא מהענין; קֶדָמָא וְאִילָא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישימאל; תְּלִישָׁא-קֶטֶטָא = תִּסְאָא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציאה; פֶּרַח – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

מגילת אסתר ט,יט:

עַל-כֵּן הִיהוּדִים הַפְּרוּזִים הַיְשָׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּת

עוֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שְׁמִתָּה וּמִשְׁתָּה יוֹם טוֹב וּמְשָׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ: ט

בבלי מגילה ב,ב מתניתין דלא כי האי תנא, דתנאי, רבי יהושע בן קרחה אומר: כרכין המוקפין חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר. מאי טעמא דרבי יהושע בן קרחה? – כי שושן, מה שושן מוקפת חומה מימות אחשורוש וקורין בחמשה עשר – אף כל שמוקפת חומה מימות אחשורוש קורין בחמשה עשר. ותנא דידן מאי טעמא? – יליף פרוזי פרוזי, כתיב הכא (אסתר ט,יט) עַל-כֵּן הִיהוּדִים הַפְּרוּזִים הַיְשָׁבִים, וכתיב התם (דברים ג,ג) לְבַד מַעְרִי הַפְּרוּזִי הִרְבֵּה מְאֹד, מה להלן (דב"ב א) מוקפת חומה מימות יהושע בן נון – אף כאן (באסתר ט,יט) מוקפת חומה מימות יהושע בן נון.

חידושי הריטב"א מגילה ב,ב ותנא דידן מ"ט יליף פרוזים פרוזים. גרסינן בירושלמי מגילת אסתר ניתנה לידרש. ומסתברא לי דלאו למימרא דגמר פרוזים פרוזים בגזירה שוה דהא ליכא למימר דנעביד ג"ש מדאורייתא למגילה, אלא לומר שניתנה לידרש ללמוד מלישנא שמשמעות לשון פרוזים דמגילה (ל)כ[פרוים דאורייתא והוכחת לשון בעלמא הוא.

עַל-כֵּן הִיהוּדִים הַפְּרוּזִים – גרשיים מונח רביעי, והיות וכתוב גם הַיְשָׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּת – כעין שני פרטים, לכן הדרשה עשויה להיות כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו. הפרוים הם אמנם הרוב אבל יצא ללמד עליהם בלבד שהם עושים באחד מיא, יב, יג או יד. הַיְשָׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּת – זרקא מונח סגול, בתפקיד גריעה מפרוים את עשיית הפורים ב-טו אדר. הגמרא (מגילה ב,ב) למדה בכעין גזרה שוה פרוזי פרוזי את המסקנה ההפוכה לגבי עשיית פורים ב-טו אדר. הפרוים שב- (דב"ב א) הוא ההיפך מה-מוקפת חומה מימות יהושע בן נון – אף כאן הפרוים שב- (באסתר ט,יט) הוא ההיפך מה-מוקפת חומה מימות יהושע בן נון

עוֹשִׂים – רביעי, ארבע מצוות ביום פורים: שנים הכתובים בפסוק (ט,יט): (א) שְׁמִתָּה וּמִשְׁתָּה יוֹם טוֹב (ב) וּמְשָׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ; שנים הנלמדים מפסוקים אחרים: (ג) קריאת מגילה (ד) מתנות אביונים

אי בעית אימא עוֹשִׂים – רביעי, רמז שהנאמר בהמשך הפסוק הוא ארבע מעשים – הלכות, שמגלים את מהות יום פורים: (א) שְׁמִתָּה (ב) וּמִשְׁתָּה (ג) יוֹם טוֹב – שביטה ממלאכות מסוימות (ד) וּמְשָׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ אפשר כי שְׁמִתָּה וּמִשְׁתָּה – מרכא טפחא, יתור לרבות לרמז למה שכתב חתן סופר – שו"ת שמואל ארנפלד סימן עו, ... אבל ברמ"א מובא המנהג שנוהגין להתחיל בערב (מ"ד לט"ו) ועיקר הסעודה היא ליל ט"ו ... (זכר) ליום סעודתו ושמחתו של (מילת) מרע"ה

מגילת אסתר ט,כא: לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לְהַנִּיחַ עוֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה: לְהַנִּיחַ עוֹשִׂים – מונח רביעי – ארבע מצוות היום ואיסור מספד ותענית, ראה (ט,יט, כז)

יוֹם – מונח לפני תבנית מרמז על כעין מספר פעמים של התבנית אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מוציא הכתוב מפשוטו, וטעם זקף-קטן במלת אֲדָר ירמז לשני חדשי אדר בשנה מעוברת שלכך בא הכתוב בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה, או בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה מלמד על שנה מעוברת, תבנית טעמי הכתוב אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, תרמז ללמוד הכתוב כפשוטו למצוות ימי הפורים באדר ב' ושלא כפשוטו למצוות ימי הפורים באדר א' וטעם זקף-קטן במלת אֲדָר ירמז לאיסור שני דברים הספד ותענית ב"ד וט"ו אדר א'.

סיכום חידושי החת"ם סופר השלם על הש"ס, מועד ד (מגילה ו,ב) במגילת תענית מנויים ימים בשנה אסורים בתענית והספד. ימים בחודש אדר, שאינם ימי פורים נאסרים מכך שנכתבו במגילת תענית, ולא מתקנת מרדכי ואסתר, וימים י"ד וט"ו הכתובים גם כן במגילת תענית נאסרו מפני שהם ימי פורים. כאשר השנה מעוברת כל הכתוב במגילת תענית אסור בשני החדשים. במגילת תענית הזכירו יום י"ד ויום ט"ו מחולקים, ואח"כ כלולים ביחד, כדי לאסור של זה בזה, ומכך (מגילה, ב,ב) הוה סד"א שיהיו עושים ב' הימים, אלא דאתי את ופסק מדכתיב (טט - שני את ככתוב) אֵת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, פסק, לומר זמנו של זה לא זמנו של זה, וממה שכלל אותם מוכח דנהי לענין קום ועשה להיות עושים את יום י"ד אתא את ופסק, שלא להטריח לעשות ב' הימים זכירה ועשיה, מ"מ לענין שב ואל תעשה לא למספד ולא להתענא, כלל אותם במגילת תענית לאסור של זה בזה, ולפ"ז לעולם נימא דמגילת תענית אתי לומר שאיסור יום שלפני י"ד, ולמיסר נמי י"ד וט"ו באדר הראשון וגו' בעזרת הרב ח"נ גירש ה"ו – יום לפני יו"ט מן התורה מותר בתענית והספד (תו"ה). יום לפני יו"ט מרבנן (מהמוזכרים במגילת תענית) עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה, ואסרו בו תו"ה. תענית אסתר ב"ג אדר היא חלק מפירסומי ניסא ואסור בו הספד בין לפרוים ובין לאנשי עיר חומה. בשנה מעוברת, יד וטו אדר א' אסורים בתו"ה, אבל יג אדר א' מותר בתו"ה (הרב י"מ רושצקי הי"ו)

לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם – זרקא סגול, כעין מוסיף מענינו על ענינו, להוסיף יום שלפני י"ד למספד ותענית. ובשנת עיבור תוספת זאת תהיה רק באדר ב'. אפשר כי זה רומז בטעם תלשא אֵת שהוא עשוי ללמד אלפניו ולאחריו, וכן בתפקיד בתפקיד חישוב (כמו חישוב שנת עיבור) ואז ללמד אלפניו בתפקיד מחיצה – להבדיל בין אדר א' לאדר ב' שרק באדר ב' יוסיף את יום י"ג לאיסור מספד ותענית.

בבלי מגילה ב,ב וְאֵת וּמְשָׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ ואת השני מחבר? שהרצפה של הידים והרגליים תהיה ביחד. מתרין השער אפרים סבו של החכם צבי תבת אדר (לְחֹדֶשׁ אֲדָר) מפסיקה כיניהם לתת לפרוים את יום ארבעה עשר ולמוקפים את יום חמישה עשר בלבד.

- וְאֵת – תביר, מרמז על חלוקה שיום יד מחולק מיום טו
- יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר – מרכא טפחא, יתור לרבות, אפשר כי הדבר ירמז לדעה שהמוקפים בשעת הדחק, המרומזות בטעם תביר של מלת וְאֵת ממעטים קריאה מ-טו, ומרכים להם זמן קריאת מגילה אחר כ-יד במנחה גדולה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחדק – פשטא – מוציא ממשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; מעטע, לא ממש; טפאא – טרףא – שני
משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' 1 – סדור שנחלק, השלם החלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא –
דרוש בפסוק שיעור, מוציג; תלישא-גדולה – תרשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציג; פז' – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

**מגילת אסתר ט, כא – כב: [כא] לקיים עליהם להניח עשירי את יום ארבעה עשר לחודש אדר ואת יום-המנוחה עשר בן
בכל-שנה ושנה:
[כב] פנימים אשר-נחו בהם היהודים מאיביהם ותחדש אשר נהפך להם מניגון לשמחה ומאכל ליום טוב
לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאבנים:**

אבן עזרא אסתר ט, כב וטעם פנימים אשר-נחו בהם היהודים - בעבור שחשבוני שנותינו יוחשב בסוף המחזור (כוונתו כנראה של 19 שנה) בשנת החמה רק חדשינו הם אחר הלבנה והנה פירוש פנימים שיהיו הימים קרובים בערך לימים הראשונים שהיו בהם הפורים (בשנה של גזרת המן) וזה יתכן לנו תוספת אדר שני על כן הוצרך הכתוב לומר ותחדש אשר נהפך להם מניגון ולעולם יהיה הסמוך לניסן בשנה פשוטה או מעוברת ומפרשים אמרו כי טעם ותחדש על אדר שני ואחרים אמרו כי כימים יום ארבעה עשר וחמשה עשר ואם כן היה ראוי שיאמר ובחדש ולא והחדש:

אסתר ט, כב ... ותחדש אשר נהפך להם מניגון – קדמא מהפך פשוטא, כעין כתוב המלמד על הכתוב לפניו שנקיים מצוות פורים
אסתר ט, כא ... בכל-שנה ושנה: **אסתר ט, כב** פנימים אשר-נחו בהם היהודים מאיביהם כפי' ראב"ע פנימים שיהיו הימים קרובים בערך לימים הראשונים שהיו בהם הפורים (בשנה של גזרת המן) בחודש אדר הקודם לניסן ולא בחודש אדר א' בשנת עיבור ע"פ חדשי לבנה.

אסתר ט, כב ... ותחדש אשר – רביע תלישא-קטנה, בתפקיד חישוב שנת עיבור חמה פעם בארבע שנים (תוספת יום אחד), חישוב שנות עיבור לבנה כדי לשמור על חודש האביב, וקודם לו וצמוד אליו אדר ובו פורים, כפי' ראב"ע.
בשנת לבנה רק אחרי 19 שנה במחזור קטן, הימים חוזרים וגם זה בסטיה אפשרית של יום, לעומת שנת חמה בת 365 יום 5 שעות 56 דקות ועוד שניות, ולעומת שנת חמה לשיטת שמואל של 365 יום 6-שעות שאפשר שזה מרומז בפסוק (365.25 יום בשנת חמה, וכל אחת מארבע תקופות שמואל 91.3125 יום לתקופה), ולכן הימים חוזרים כל שנה עם סטיה של כרבע יום ואחרי ארבע שנים מצטבר יום אחד (וחסר כ-16 דקות) (ואחרי 25 פעמים ארבע שנים מצטבר חסר זה ליום ועוד כ-100 דקות. ואז לא מעברים שנת חמה ביום הנוסף) וזה אשר הנהיגו העולם שיהיה יום נוסף בחודש פברואר פעם בארבע שנים, ולא יהיה עיבור בשנת מאה וכן יהיה עיבור בשנה שמספרה מתחלק ב-400.
ראה חישוב מיצרה חמה בירושלים בימי התקופה במה שכתבנו בהסבר לבבלי סוכה ב,ב.

מגילת אסתר ט, כז – לב:
[כז] קימו וקבלו (פני יהושע – אחרי האגרת הראשונה שכתב מרדכי לבדו רק מקצתם קבלו עליהם) וקבלו (ורק אחרי האגרת השנית שנכתבה ברצון חכמים והעידו כי מגילת אסתר ברוח הקדש נכתבה, קבלו כל ישראל) היהודים עליהם ועל-זרעם ועל כל-הנולדים עליהם ולא יעבור להניח עשירי – מונח רביע – ארבע מצוות היום ואיסור מספד ותענית, ראה (ט, יט, כא) את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם (פני יהושע – מרדכי צוה יד, טו, ואילו מהאגרת השנית תקנו אנשי כנה"ג ע"פ מלת זמניהם – גם יא, יב, יג) בכל-שנה ושנה: ... [כט] ותכתב אסתר המלכה בת-אביתל ומרדכי היהודי את-כל-תקף לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית:

סיכום בעזרת הרב א"מ פערל: ע"פ חידושי החת"ם סופר השלם על הש"ס, מגילה ע' מג (דף ו,ב – ז,א) ע"פ (אס' א,יג) ידעני העתים שנת פור המן היתה אמורה להיות שנה מעוברת, והחדש הי"ב לניסן שבו הוטל הפור היה אמור להיות אדר א' ושמה המן כי בו מת מרע"ה וחשב שבכך הורע מזל ישראל. נמלכו בית דין ולא עברוהו וכך מה שהיה אמור להיות אדר ב' שבו נולד מרע"ה (כנאמר בסידור הריעב"ץ בדיני חודש אדר) נהיה לאדר יחיד. לכן הודיעו באגרת השנית על עיבור השנה שאח"כ דבר העשוי להילמד מ-**אסתר ט, כט**) ותכתב אסתר המלכה בת-אביתל ומרדכי היהודי את-כל-תקף לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית:

רש"י – השנית לשנה שניה חזרו ושלוה ספרים שיעשו פורים ואעפ"י שזירזו כבר, חזרו וזירזו בשעת מעשה.
ותכתב אסתר, ותכתב – תלשא (א) בתפקיד עקירה, (ב) בתפקיד שיעור – חישוב, כיון שבשנה הקודמת המרומזת בטעם קדמא במלת אסתר שהייתה אמורה להיות שנה מעוברת, בית דין עקרו את חודש אדר א', לכן יש לחשב בשנה הנוכחית שתהיה מעוברת, ו- לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית, לקיים – רביע, ארבע מצוות פורים (מקרא מגילה, משתה, משלוח מנות, מתנות לאביונים) את – מונח לפני קבוצת טעמים, מרמז על כאילו מספר תפקידים דומים בקבוצת הטעמים הבאה, אגרת הפורים הזאת השנית – דרגא תביר טפאא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים וחלים עליהם אותן הלכות, לומר שבכל שנה יצוין פורים – גאולה מגזרת המן, בחודש הסמוך לחודש הגאולה ממצרים ולכן בשנה מעוברת מקיימים פורים קטן ב"ד וט"ו אדר א' אבל במקצת מצוות היום (אסורין בהספד ותענית, קצת משתה).
בבלי מגילה ו,ב משנה. קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה, ומתנות לאביונים

גמרא. ... אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יוחנן: הלכתא כרבין שמעון בן גמליאל שאמר משום רבי יוסי. אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו: **אסתר ו,ט** **בכל-שנה ושנה**. רבי אליעזר ברבי יוסי סבר: **בכל-שנה ושנה**, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבת - אף כאן אדר הסמוך לשבת, ורבין שמעון בן גמליאל סבר: **בכל-שנה ושנה**, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן - אף כאן אדר הסמוך לניסן. בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי - מסתבר טעמא, דאין מעבירין על המצות, אלא רבין שמעון בן גמליאל מאי טעמא? - אמר רבי טבי: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל מסמך גאולה לגאולה (רש"י פורים לפסח) עדיף. רבי אליעזר אמר: טעמא דרבין שמעון בן גמליאל מהכא, דכתיב - **אסתר ו,ט** ... **לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית**. ואיצטריך למיכתב **דף ז,א** **השנית**, ואיצטריך למיכתב **אסתר ו,ט** **בכל-שנה ושנה**, דאי מבכל שנה ושנה, הוה אמינא כי קושין (הרב ע' אבן ישראל – אם נביא ראייה מ"בכל שנה ושנה" הרי זה כקושייתנו שנעשהו סמוך לשבת), קא משמע לן: השנית (רש"י (לעשות) בחודש השני). ואי אשמועינן השנית, הוה אמינא בתחילה בראשון ובשני, קא משמע לן: **בכל-שנה ושנה** לא לשנות (שבשנת עיבור נעשה פורים רק פעם אחת בכשנה פשוטה). - ורבי אליעזר ברבי יוסי, האי השנית מאי עביד ליה? - מיבעי ליה לכדרב שמואל בר יהודה, דאמר רב שמואל בר יהודה: בתחילה קבעוה בשושן, ולבסוף (רש"י וזהו השנית) בכל העולם כולו.

אסתר ו,ט **השנית** – סלוק, מגביל שבשנה מעוברת ארבע מצוות פורים נוהגות רק בחודש אדר ב'.
אסתר ו,ט **בכל-שנה** – טפחא, שנה פשוטה ושנה – סלוק, מגביל מצוות פורים בשנה מעוברת לנהוג בחודש האדר ב' הסמוך לניסן, כמו בשנה פשוטה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרף – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מציצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 בבלי מגילה יב

בבלי מגילה יבא, אמר רבא: אף דניאל טעה בהאי חושבנא, דכתיב (**דניאל ט'**) בשנת אחת למלכו אני דניאל בינתי בספרים, מדקאמר בינתי – מכלל דטעה. מכל מקום קשו קראי אהדדי; כתיב (**דמיהו כ"ט**) מלאת לבבל, וכתיב (**דניאל ט'**) לחרבות ירושלים! – אמר רבא: לפקידה בעלמא. והיינו דכתיב (**עזרא א'**) כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם. דרש רב נחמן בר רב חסדא: מאי דכתיב (**שעיהו מ"ה**) כה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו, וכי כורש משיח היה? אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא למשיח: קובל אני לך על כורש, אני אמרתי הוא יבנה ביתי ויקבץ גליותי. והוא אמר (**עזרא א'**) מי בכס מכל עמו... ויעל.

רש"י מגילה יבא, משיח – נמשח, כמו שמן המשחה.

קובל אני לך כו' – והכי קאמר: כה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו וגו' הוא יבנה את ביתי, תרי קראי כתיבי דסמיכי אהדדי, וניקוד טעם מקרא זה מוכיח על דרש זה, שאין לך טעם זקא במקרא שאין סגול בא אחריו, וכאן ננקד למשיחו בורקא, ולכורש ננקד במאריך – להפרישו ולנתקו מעם למשיחו. **מי בכס מכל עמו וגו'** – והוא עצמו לא נשתדל בדבר.

ישעיהו מהא:

פה-אמר ה' למשיחו

לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר-הִחַזְקֹתִי בִימֵינוּ לְרַדְּ לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְתָנִי מְלָכִים אֶפְתָּח לְפָתְחָ לְפָנָיו דְּלָתִים וְשַׁעֲרִים לֹא יִסְגְּרוּ:

טט – הפסוק מוצג בגירסת הכתר, ובו **לְכוֹרֶשׁ** בטעם מונח ואין אחריו פסק!!!

פירוש **רש"י** ולכורש ננקד במאריך, זה מתאים לגירסת מגנס **לְכוֹרֶשׁ**

גירסת קורן **לְכוֹרֶשׁ** | בטעם מונח לגרמיה.

בכל אופן מרכא ומונח טעמים מחברים אשר צמודים לטעם העוצר שאחריהם.

רש"י משולב בלשון בבלי מגילה יבא, פה-אמר ה' למשיחו (טט) – למשיחו בטעם סגל המפריד מלת משיחו ממלת **לְכוֹרֶשׁ** |, ואמר למשיחו (ע) **לְכוֹרֶשׁ** | המופרש ומנותק מעם משיח (ה) קובל אני לך כו' – והכי קאמר: כה אמר ה' למשיחו (ע)ל-כורש אשר החזקתי בימינו וגו' הוא יבנה את ביתי ויקבץ גליותי. והוא אמר (**עזרא א'**) מי בכס מכל עמו... ויעל. **ופרש"י** – והוא עצמו לא נשתדל בדבר, תרי קראי כתיבי דסמיכי אהדדי, וניקוד טעם מקרא זה מוכיח על דרש זה, שאין לך טעם זקא במקרא שאין סגול בא אחריו, וכאן ננקד למשיחו בורקא, ולכורש ננקד במאריך – להפרישו ולנתקו מעם למשיחו.

טט – בד"כ תפקיד תבנית הטעמים זקא סגול להוסיף מהענין על הענין או לגרוע מהענין. לפי פ' רש"י המשולב בלשון בבלי מגילה יבא, זקא זקא הרי הן שתי גרועות עד כדי חסרון הסגול לומר כ- **בבלי מגילה יבא**: וכי כורש משיח היה? אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא למשיח: קובל אני לך על כורש, אני אמרתי הוא יבנה ביתי ויקבץ גליותי. והוא אמר (**עזרא א'**) מי בכס מכל עמו... ויעל.

ממאגר **אריאל, מנחת שי ישעיה מהא, פה-אמר ה' למשיחו לְכוֹרֶשׁ**. לית זקא בלא סגלא:

טט – **רש"י ומנחת שי** מעירים כי בכל התנ"ך לית זקא בלא סגלא. אם כורש היה ממלא שליחות ה' הוא היה כשליח המשיח ואז היה אפשרות לסגול על מלת **משיחו** או על מלת **כורש**. שליח המשיח הוא כעין תוספת על המשיח שזה מבטא אופן מפעולת זקא סגול. **אבל כאן:**

פה-אמר ה' למשיחו – זקא, זקא – בתפקיד גורע מהענין, וכאן זקא זקא גורע וגורע,

רש"י ורבותינו אמרו למלך המשיח אומר הקב"ה קובל אני לך על כורש, מפני ש:

- (א) רק נתן רשות לעלות ולבנות בית המקדש והוא עצמו לא השתדל בדבר – גריעה ראשונה בשליחותו
- (ב) קבל כתב השטנה מאויבי ישראל והפסיק בנין בית המקדש – גריעה שניה בשליחותו
- לכן כעין מדה כנגד מדה **לְכוֹרֶשׁ** | (לפי גרסת קורן) מונח פסק – נגמרה שליחותו בעולם (מו)נח נפשיה – מת ופסקה מלכותו בשנה לכיבוש בבל.

לְכוֹרֶשׁ | – גרסת קורן מונח פסק. מוכרת לנו תבנית אתחא מונח פסק או סלוק מונח פסק שהיא כעיו מדה סדור שנחלק, והמלה המוטעמת במונח פסק נקראת עם התוכן הקודם לה, ועם התוכן שאחריה. אפשר כי גם כאן זקא מונח פסק זאת תבנית כעין מדה סדור שנחלק.

ע"פ הנביא זמן הגאולה המוקדם היה יכול להיות **במלאת שבעים למלכות בבל** וזה קרה בחורבנה ע"י כורש הפרסי ודריוש המדי, לכן אם כורש היה משתדל בעצמו בבנין בית המקדש ודוחה טענות העמים על מרידת ישראל בו אז הקב"ה היה מקיים גדולה לכורש כפי שניבא ישעיה שנים רבות לפני-כן, שאמור היה להיות לכורש **לי נתן ה' את כל עמי הארץ**, כפי שכורש אמר על עצמו בעקבות כיבוש בבל, כי כך חשב שיהיה לו. אבל בפועל בהסבר ע"פ הטעמים הקב"ה גרע ממנו פעמיים על שתי ענינים עד שבתוך שנה פסק מלכותו.

להשלמת הענין קריאה **לְכוֹרֶשׁ** – מונח בלי פסק משייך התיבה להמשך הענין: **לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר-הִחַזְקֹתִי בִימֵינוּ** – מונח מונח רביעי, כמו למשל שלטון לארבע רוחות העולם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סליק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרף – שני
משמות, רבוי מתפשוט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק פפריטי; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדומות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שבשלישי אין למטה הימנו. (נסיון ללימוד בקל וחומר מהשמן למאור לשמן למנחות) אף כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך, מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זך, מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך! ת"ל: (שמות תצוה כז,ג) זך כתיב למאור, ואין זך כתיב למנחות.

פי' רש"י [בבלי מנחות פו,א] מתני'. השני שבזית ראשון הראשון שבזית שני שוין - ואף על גב דשני שבראשון וראשון שבשני שוין למנחות אפ"ה לא אתי בשני שבראשון למנורה דהא אמרינן בגמ' דלמנורה בעינן כתיב ולא היה כתיב אלא ראשון שבכל זית (הע': בכל סוג מהשלושה רק מהראשון מוצאים שמנו למנורה ע"י כתישה פעם אחת בלבד, מהאחרים מוצאים שמן למטרות אחרות, כגון מנחות, בשיטות אחרות ומעורב בהן שמרים) (דמתני' דכותש ר"י היא).

פי' רש"י מסייע להבין מהות הדבר השני שיצא מן הכלל והמלמד רק על עצמו, והוא לקיחת שמן למנורה רק מהסוג הראשון של הזיתים בכל אחד משלושה מקורות מסיק הזיתים ורק מה שהופק בכתיב (מראשון בסוג ראשון, וראשון בסוג שני, וראשון בסוג שלישי) כפי שמוכר במשנות ב-(מנחות פו, א) כי ישנם שלושה מיני זיתים וגו' וזה למרות שהשני שבמקור מסיק הראשון שיהיה לשמן הראשון שבמקור המסיק השני והוא עולה בטבעו על הראשון שבשלישי, אבל כל זה שלא בכתיב למנורה.

נענין ב- ואתה תצננה את-בני ישראל -

את-בני ישראל, טעם המקף ב- את-בני בתפקיד של רב-מצב, (א) לא נאמן, (ב) נאמן לספק שמן למאור ולמנחות לענין טהרה, תרו"מ, מקור הזיתים, ושנשאר גלמיים עד הסחיטה. כדוגמת הדרשה ע"פ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"ח שדרשנו לבאר (נ"ו וישלח זב,ג) על-כך לא-יאכלו בני-ישראל את-גיד הנשה בני-ישראל - מקף בתפקיד של מספר מצבים בנאמנותם של בני ישראל על גיד הנשה ועל שאר עניני כשרות.

לעיון: האם זיתים אלו צריכים קודם לכן הפרשת ביכורים ותרו"מ להוציאן מטבל (משנה תרומות פ"ג, מ"ו, מ"ז)?? מ- (תו' מה'טו) ממשקה ישראל למנחה, לומדים שזיתים אלו חייבים בביכורים ושמןן חייב בתרו"מ, אלא אם הוקדשו או שהקדש רכשם קודם למירוח. משנה פאה פ"א, מ"ו] ... כהן ולוי שלקחו את הגורן המעשרות שלהם עד שימרח המקדיש ופודה חייב במעשרות עד שימרח הגזבר: פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פאה פ"א, מ"ו] ... ואם מירחו הגזבר ופדאו הוא אחרי כן אינו חייב במעשרות, לפי שכשהגיע ליד חובת מעשרות היה ברשות ההקדש שאינו חייב במעשר.

לעיון: האם יקחו מן העו"כ והכותים לשמן למאור ולמנחות? כי ב-מ"ט] העובד כוכבים והכותי תרומתן תרומה ומעשרותן מעשר והקדשן הקדש ר' יהודה אומר אין לעובד כוכבים כרם רבעי וחכמים אומרים יש לו תרומת העובד כוכבים מדמעת וחייבים עליה חומש ור' שמעון פוטר:

לעיון: האם יקחו מא"י או גם מחו"ל משנה מנחות פ"ח, מ"ג] תקועה אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן כל הארצות היו כשרות אלא מכאן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא ממה שנזרע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין אנפיגון ואם הביא פסול אין מביאין מן הגרגרים שנשרו במים ולא מן הכבושים ולא מן השלוקין ואם הביא פסול:

לעיון: טהרת העוסקים במסיק ובסחיטת השמן ע"פ רמב"ם פ"ה"מ טהרות פ"י, מ"א] אם עובדי בית הבד היו עמי הארץ אף שבעל בית הבד טהרם ונעל עליהם את בית הבד, אם היו שם בגדים טמאים במדרס הזב, יש חשש שנגעו בהם מפני שאינם יודעים שהיסט מטמא. מ"ב] כבר ידעת שמשקין טמאין מטמאין את הכלים והאכלין ואינן מטמאין את האדם אם נגע בהן, אלא אם נגע בידיו נטמאו ידיו בלבד. ולפיכך אם נבללו רגליו במשקין טמאין ונתקנחו בארץ הרי אותן הזיתים טהורים, כיון שלא נשארה ברגליו החלוחית שיתטמא בה, והאדם טהור. וכן בתינוקות נאמנין התינוקות האלה לומר שלא נגעו בשמן או בזיתים וכיוצא בהן. ואחר כך אמר שאם יצאו מבית הבד אפילו נעלמו אחורי הגדר הרי אלו בחזקת טהרה הואיל וכבר טהרם והוא שומר עליהם, אלא אם כן הרחיקו ממנו עד כדי שאינו רואה אותם כבר יצאו מאותה החזקה וחזרו לחזקת עמי הארץ שהם בחזקת טומאה. מ"ג] בעל בית הבד חייב לעמוד על הבדדין (הפועלים בבית הבד) בשעת טהרתם בטבילה מפני שאינם יודעים סדר הטבילה בשלמות ומזלזלים בחציצה וכיוצא בה. לא מוזכר במשנה על המסיקים בכרם, אבל אפשר שיש ללמוד מן הבוררים את הענבים, שגם המסיקים צריכים לטבול קודם המסיק. אבל ההבדל שהענבים מפורשים מיץ ואילו הזיתים ספק מפורשים.

שמן זית זך כתיב - מונח מרכא תביר טפא, מונח מרמוז על מספר קבוצות של פרטים הקשורים לנושא איכות השמן, והשונים בהלכותיהם לגבי הנושא או הם לא מצטרפים. הקבוצות הן כנאמר בבלי מנחות פו,א מתני'. שלשה זיתים הן, ובהן שלשה שלשה שמנים.

למאור - אתנח מגביל, ללמד שמכל קבוצה רק השמן הראשון המופק בכתישה מתאים למאור, שני האחרים למנחות. מספר הקבוצות של איכות השמן הוא שלוש והדבר רמז ב-שמות ויקהל לה, כח: ואת-הבשם ואת-השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים: ואת-השמן למאור - זקף-גדול, שלוש נקודות בבלי מנחות פו,א מתני'. שלשה זיתים הן, ובהן שלשה שלשה שמנים.

הזית הראשון, ... הראשון למנורה והשאר למנחות. השני, ... הראשון למנורה והשאר למנחות. שלישי, ... הראשון למנורה והשאר למנחות.

ועוד לימוד זקף-גדול - שתי נקודות באופן אחד ונקודה אחת באופן אחר כנאמר במשנה הבאה מתני'. הראשון שבראשון אין למעלה הימנו, שמן הכתיב מראש האילן הוא הזך משלושה שמני הכתיב והשניים האחרים פחותים ממנו.

שמות תצוה כז,א: באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על-הערת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד-פקר לפני ה' חקת עולם לדרתם מאת בני ישראל: ס

באהל מועד מחוץ לפרכת התוכן מלמד את האגדה הבאה מדרש תנחומא (ורשא) פרשת תצוה סימן ז באהל מועד מחוץ לפרכת, שלא יטעה אותך יצרן לומר שהוא צריך לאורה, לא היתה המנורה צריכה אלא להנתן לפנים מן הפרוכת אצל הארון (בנוהג שבעולם מנורה ליד בעל המקום אבל במשכן) והיא נתונה מבחוץ מן הפרוכת להודיעך שאינו צריך לאורה של בשר ודם, תבנית הטעמים עשויה לרמוז להאגדה הבאה באהל מועד - מונח תרסא, בתפקיד כעין מחיצה של בעל בחינה נעלה, ואלו עדויות ששכינה שורה בישראל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהבה – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מפקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

מחויז לפרכתת – קדמא ואזלא כעין כלל מלמד שמוחז לפרכתת **אשר על-העדת** – מונח רביע, היו לפחות ארבע או חמש עדויות ששכינה שורה בישראל. העדויות הן: (א) **תורה שלמה (קח) אשר על-העדת**.... עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדותה, אמר רבא זר נר מערבי, שנותן בה כמדת חברותיה, ממנה היה מדליק ובה היה מסיים (**מדרש הגדול**). ובבית ראשון וגם בזמן כהונת שמעון הצדיק כהן גדול בתחילת בית שני חלק מנת לעת עד שהוטב בין הערביים; עדויות אחרות ע"פ מקורות שונים (ב) לחם הפנים היה חם משבת לשבת; (ג) ויאריתו הבדים של ארון העדות עד שדחפו הפרוכת כנרמז בפסוק "יודי בין שדי ילין" (ד) האש במזבח הזהב לא המסה הזהב צפוי הזהב הדק ולא שרפה את העץ שחתת הצפוי. ומזה למדו ב-סוף (**תחינה כזא**) תלמידי חכמים אין אור של גיהנום שולטת בהן שכל גופן אש שנאמר (**רמיה כג,כט**) **הלא כה דברי כאש**; (ה) אש מהשמים בדמות אריה על המזבח החיצון.

(שם' תצ' כז,כא) **באָהל מוֹעֵד** – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא, ללמד שיעור של שלישי (מאורך) הבית (הקדש במשכן) רחוק מן הפתח שני שלישי, שבו עמדה המנורה ומולה עמד השולחן ומזבח הזהב משוך מבין שניהם לחוץ (למזרח לכוון הפתח).
תורה שלמה [קז] (שם' תצ' כז,כא) באָהל מוֹעֵד מְחוּץ לַפְּרָכֶת. למה נאמר לפי שנאמר (**שם' פק' מ,בד**) **וַיִּשֶׂם אֶת-הַמִּנְרָה ... נֶכַח הַשְּׁלֶחָן** איני יודע אם סמוכה לפרכתת אם סמוכה לפתח, כשהוא אומר **מְחוּץ לַפְּרָכֶת** הרי סמוכה לפרכתת יותר מן הפתח. מיכן אמרו המנורה בדרום והשלחן בצפון ומזבח הזהב משוך מבין שניהם לחוץ ושלשתן היו עומדים בשליש הבית רחוק מן הפתח שני שלישי (מדרש הגדול)

(שם' תצ' כז,כא) **מְחוּץ לַפְּרָכֶת** קדמא ואזלא, כעין מלמד, ובצירוף תרסא שלפניו עשוי להיות כעין בנין אב, וכן ב- (**וי' אמר כד,ג**) **מְחוּץ לַפְּרָכֶת הַעֲדוּת** – תרסא קדמא ואזלא, בשני הכתובים המנורה היא המלמדת שיעורי מיקום.
שמות פקודי מ,כד: וַיִּשֶׂם אֶת-הַמִּנְרָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד נֶכַח הַשְּׁלֶחָן עַל יַרְדְּ הַמִּשְׁכָּן וְגָבַהּ:
1. **שמות תרומה כו,לה:**
וַשִּׁמְתָּ אֶת-הַשְּׁלֶחָן מְחוּץ לַפְּרָכֶת וְאֶת-הַמִּנְרָה נֶכַח הַשְּׁלֶחָן עַל צֵלַע הַמִּשְׁכָּן תִּמְנָה וְהַשְּׁלֶחָן תַּתּוֹ עַל-צֵלַע צְפוֹן:
2. **שמות תצוה כז,כא:**
בְּאֹהֶל מוֹעֵד מְחוּץ לַפְּרָכֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת יַעֲרֶף אֹתוֹ אֶהְרֶן וּבְגִינוֹ מַעֲרָב עַד-בְּקָר לִפְנֵי ה' חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ס
3. **שמות פקודי מ,כב:**
וַתַּן אֶת-הַשְּׁלֶחָן בְּאֹהֶל מוֹעֵד עַל יַרְדְּ הַמִּשְׁכָּן צִפְנָה מְחוּץ לַפְּרָכֶת:
4. **ויקרא אמר כד,ג:**
מְחוּץ לַפְּרָכֶת הַעֲדוּת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרֶף אֹתוֹ אֶהְרֶן מַעֲרָב עַד-בְּקָר לִפְנֵי ה' תִּמְדֵּי חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

בבלי מנחות פט,א שלשה ומחצה (לוג) למנורה, **חצי לוג** לכל נר. מנא הני מילי? דתנו רבנן: (**שם' תצ' כז,כא**) **מַעֲרָב עַד-בְּקָר** – תן לה מדה שתהא דולקת והולכת **מַעֲרָב עַד-בְּקָר**. דבר אחר: **מַעֲרָב עַד-בְּקָר** – אין לך עבודה שכשירה **מַעֲרָב עַד-בְּקָר** אלא זו בלבד, ושיערו חכמים חצי לוג מאורתה ועד צפרא. איכא דאמרי: מלמעלה למטה שיערו, ואיכא דאמרי: ממטה למעלה שיערו. מאן דאמר ממטה למעלה שיערו, התורה חסה על ממונן של ישראל; ומאן דאמר מלמעלה למטה שיערו, אין עניות במקום עשירות.
רש"י שכשר מַעֲרָב עַד-בְּקָר – שתהא כשרה אחר תמיד בין הערבים ואחר כל העבודות אלא זו.
ושיערו חכמים חצי לוג מאורתה – והיכי שיערו (ע"י בדיקת אורך זמן בעירה בפתיחה בעובי מסוים) איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו שבתחלה נתנו שמן בנר ונשתתיר בבקר ובליילה השני פחתו עד ששיערו הדבר שלא היה צריך יותר מחצי לוג אפילו בליל ארוך וכן נותן אפילו בליל קצר ומה שנשתתיר בבוקר זורק לחוץ ואיכא דאמר (תוס' בירושלמי) בקיץ היה עושה פתיחה עבה ובחורף היה פתיחה דקה כדי שיכלה בקיץ נמי בבקר (שלא ישאר שמן) ולמ"ד ממטה למעלה שבתחלה נתנו רביעית ועמדו שם וראו שאין סיפוק ושוב הוסיפו עד חצי לוג (שתי רביעיות).
מאן דאמר ממטה למעלה התורה חסה על ממונן של ישראל – שאילו היה נותנין בו לוג לכתחלה ומה שמשירר למחר היו שופכיין לחוץ איכא חסרון (וזה היה רק בתקופת הבדיקות לקביעת השיעור, הפקת שמן כתית כמתואר במשנה, עושהו נדיר ויקר).
אין עניות במקום עשירות – אין חוששין במה ששופך לחוץ. (תוס' ואף על פי שיכול לשער בשמן של חול (באותם תנאים רק לא מוקדש) וגו')
תוספות חצי לוג לכל נר ונר – תימה למה היה צריך לקדש השמן בכלי שרת. (קודם להנחתו במנורה, למאן דאמר שכלי העומד על הקרקע מקדש, אז המנורה היתה אמורה לקדש השמן. ואם המנורה העומדת על הקרקע לא מקדשת השמן אז צריך כלי קודש קודם להנחה במנורה)
אין לך עבודה שכשירה מַעֲרָב עַד-בְּקָר אלא זו בלבד – צריך ליישב הקטרת אברין (כל הלילה) ותרומת הדשן (כד"כ בסוף הלילה) ויש לפרש דלא דמי, דהקטרת אברים מתחלת מבעוד יום (כל היום) כדאמר בפירק ר' ישמעאל (**מנחות עב**) דחביבה מצוה בשעתה ותרומת הדשן לא מתחלה משקיעת החמה.

יערף – תרסא, בתפקיד שיעור כפירש **רש"י** (כא) **ועד** (בנוסחאנו: **עד**) **בקר מַעֲרָב עַד-בְּקָר** – תן לה מדה שתהא (**שפת"ח ט**) **דולקת מַעֲרָב עַד-בְּקָר** (ראה **מנחות פט,א**); ושיערו חכמים: חצי לוג ללילי תקופת טבת הארוכה, וכן לכל הלילות, ואם יותר, אין בכך כלום (בעובי פתילים קבוע).
יערף אלו אהרן ובניו מַעֲרָב עַד-בְּקָר – **שפת"ח ט**] דקשה לרש"י דבפסוק משמע דשיעור מערכה הוא מערב עד-בקר, וכל הלילה יערוך (בלשוננו יסדר הנרות) המערכה. אם כן מתי הוא דולק. לכן פירש תן לה כמדתה שתהא דולקת וכו', והוי כאילו אמר יערך אותו אהרן ובניו בערך (בשיעור) שיהא דולק מערב עד בקר, לא שיעריכנו (ולא שיסדר הנרות) מערב עד-בקר.

אלו – קדמא, בתפקיד להקדים ולקדש כל חצי לוג שמן בכלי שרת לפני מתנו בנר כעולה מפי' התוספות. אמנם התוספות מלמדים זאת עם שאלה **חצי לוג לכל נר ונר** – תימה למה היה צריך לקדש השמן בכלי שרת. אבל טעם קדמא ירמז כי זה מהתורה.

יערף אלו – תרסא קדמא, **תורה שלמה (קח)** ... אמר רבא זה נר מערבי, שנותן בה כמדת חברותיה, ממנה היה מדליק (ע"פ **רמב"ם הל' תמידין ומוספין** מקרב פתיל כל נר אל הנר המערבי) ובה היה מסיים (מיטיב ששה הנרות האחרים, מדליק חמש מפסיק לעבודה אחרת ואח"כ מדליק נר ששי, מיטיב נר המערבי ומדליקו ממזבח העולה, וכן עם כבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה (רמב"ן (כז,כ), וכן ברמב"ם הל' תו"מ פ"ג,ה"ג, והראב"ד משיג שמדליק מכל נר שנשאר דולק)) (**מדרש הגדול**). **רלב"ג** ... לפי שהנר האמצעי (לפירושו זה הנר המערבי) הוא שרש לשאר הנרות. תרסא – בעל בחינה נעלה שורש כל נרות, הנר המערבי מתמיד בהארותו, **אלו** – בלשון יחיד, וטעם קדמא – בו מתחיל הדלקת הנרות האחרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשוטא – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני
משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציאה, תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

רלב"ג ... רצתה התורה שתהיה הדלקת היום האחד נעשית בשני פעמים ... להעלות הנר בין הערבים, ולהיטיב הנרות בבקר (שמ"ז, לז, ט). לפי שהנר האמצעי הוא שרש לשאר הנרות. ... הנה אם ככה הנר האמצעי לא נדליק אותו משאר הנרות; ואולם אם ככה אחד משאר הנרות, מדליקים אותו מחברו בשנמשך הפתילה עד הנר שכבה (מש"ת תמידין ג, יג-יד), כי הם יקחו אורם קצתם מקצת, **יערף אתו** – תרסא קדמא, תרסא בתפקיד שרש – נר מערבי שרש כל הנרות, **אתרין וּבְנֵינוּ מַעְרָב עַד-בְּקָר** – דרגא תביר מרכא טפחא – כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, אלו הנרות, ועל כל אחד חלה אותה הלכה ממשך פתיל של כל נר אל הנר המערבי ומדליק ממנו. **אתרין וּבְנֵינוּ מַעְרָב עַד-בְּקָר** – דרגא תביר מרכא טפחא

אתרין וּבְנֵינוּ – ע"פ **רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ג הל"ב** מפסוק (מ, כג) **לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד** נלמד כי הדלקה כשרה בזר (אם יצויר שיש לו גישה למנורה שבקודש באופן שלא יכנס ממש), אבל הטבת הנרות בכהנים בלבד. יש הטבה לפני ההדלקה של בין הערבים (ולרמב"ם גם הטבה והדלקה נוספת בבקר). אם אחד מהנרות כבה בתוך הלילה יכנס כהן לקודש יטיבו ע"י שישפוך כל השמן שבו ויוציא הפתילה שכבתה, ינקחו, ישים פתילה חדשה ושמן חצי לוג וידליקנו מנר מערבי.

אתרין וּבְנֵינוּ מַעְרָב עַד-בְּקָר – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, ע"פ **תורה שלמה** [קט], ע"פ ר"אב"ד ור"ש משאנץ בא לעיכוב שידליקם אחד אחד זו אחר זו ולא בבת אחד ולכן אפילו הם שבעה כהנים שיכולים להדליקן בבת אחת לא יעשו כן. וגם לא יכנס אחד עם שבעה נרות דולקים או שבעה יכנסו כל אחד עם נר דולק, ולפי גרסת מדרש הגדול (מדרה"ג) ממעט שאין עורך אלא כהן אחד, ושבעה אסורים אפילו זה אחר זה. אפשר כי זה מרומז בטעם תביר במלת **וּבְנֵינוּ** – שהיא אמנם בלשון רבים, אבל טעם תביר בא למעט וללמד שלא תלמד כי כהנים אחדים כגון שניים, שלושה, שבעה, עוסקים בהטבה ובהדלקה אלא רק כהן יחיד מיטיב הנרות זה אחר זה ומדליק הנרות זה אחר זה (חמש ואחר עבודה אחרת (דם, קטורת) עוד שנים) וזה ביחד מצטרף להיקרא **יערף אתו** כאילו נר אחד ולא שידליקם בבת אחת וזה יהיה מתואם עם (מ, כג) **לְהַעֲלֹת נֵר** – מרכא טפחא, יתור לרבות על לשון יחיד של כאילו נר אחד, ששה נרות נוספים. (מ, כג) **תְּמִיד** – סלוק, להגביל הדלקה חוזרת של נרות רק לנרות שאינם הנר המערבי. פי' **רלב"ג** הנה אם ככה הנר האמצעי לא נדליק אותו משאר הנרות משמע מדבריו כי לא ידליק מנרות אחרים אלא יביא גחלת מהמזבח החיצון וידליק. (מ, כג) **מַעְרָב עַד-בְּקָר** – מרכא טפחא, יתור לרבות שמן לאותו כמות בין בחורף בין בקיץ, אף שבקיץ אינו צריך חצי לוג לנר **מַעְרָב עַד-בְּקָר**.

לְפָנֵי ה' – מונח אתנח, לְפָנֵי – מונח מרבה, ה' – אתנח מגביל, הרבוי ילמד על רבוי פעולות הכנת הנרות להדלקה, וההדלקה. וההגבלה תלמד שכל הפעולות נעשות בקודש ולא מחוץ לקודש.

יערף אתו אתרין – פותח בלשון יחיד אבל **וּבְנֵינוּ** לשון רבים, **תורה שלמה** [קיא] מביא מקורות שונים (תו"כ אמור, מדרש הגדול, מדרש הביאור) שמהם מלמד שהכנת המנורה להדלקה והדלקת הנרות כשרות בכהן גדול ובכהן הדיוט, ובאות [קיא] מביא שיטה שבמדבר היתה המצוה בכהן גדול בלבד כי מתחילה היו בניו מדליקין וכשמתו נדב ואביהו לא הניח עוד בניו לילך שמה יחידים זולתו. (תרסא קדמא במובן קדם במדבר בעל בחינה נעלה, כהן גדול)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אהרן – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מן-פישטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך; רבוי; דראק – מצרף; תביר – מחלק; ממשע, לא ממש; טפאק = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפאק – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זראק סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אלא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואילא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצת; פאר – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

שמות תצוה כח,א:

וְאֵתָהּ הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ לְךָ אֶהְיֶה נָדָב וְנָבִיא וְהָיָה אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהֲרֹן:

מטרת המקורות הבאים להוכיח כי משה רבנו היה בעל תפקידים אחדים. ומה נלמד שבמינויים של בעלי תפקידים אחדים או הרחבת ירושלים ובית המקדש צריכים להשתתף בעלי תפקידים שהיו תפקידיו של משה רבנו.

מהמקור הזה נלמד כי משה רבנו היה גזבר על הדיינים וכהן גדול. **שמות רבה (וילנא) פרשה לז (א) וְאֵתָהּ הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-בָּנָיו** (זכריה יד, ז) **מִמֶּנּוּ פָּנָה מִמֶּנּוּ יָתֵד מִמֶּנּוּ קָשֶׁת מִלְחָמָה**, בא וראה אומות הקדמונים כשהיו מבקשים להעמיד להם מלך היו מביאים מכל מקום ומעמידים עליהם שכה"א (בר' וישלח לז, ב) **וַיִּמְלֹךְ בְּאֵדוֹם מִדְּנַהֲבָה מִבְּצָרָה וְכֵן כָּלֵן, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אֵינּוּ כֵן אֲלֵא מֵהֶם גְּדוּלְהֵם מֵהֶם מַלְכֵיהֶם, מֵהֶם כְּהֻנֵיהֶם, מֵהֶם נְבִיאֵיהֶם, מֵהֶם שְׂרִיהֶם, שְׂנֵאמֶר מִמֶּנּוּ פָּנָה זֶה הַמֶּלֶךְ דוֹד שְׂנֵאמֶר (תה' קיח, כב) אֲבָן מֵאֲסוּ הַבּוּרְגִים הִתְהַלַּךְ לְרֵאשִׁית פְּנָה: מִמֶּנּוּ יָתֵד זֶה הַכֹּהֵן גְּדוֹל שְׂנֵא' (ישע' כב, כג) וַתִּשְׁתַּעֲתֵינוּ יָתֵד בְּמִקּוֹם נֶאֱמָרוּ, מִמֶּנּוּ קָשֶׁת מִלְחָמָה שְׂנֵאמֶר (דבה"י א יב, ב) נִשְׁקִי קָשֶׁת מִמִּינֵיהֶם וּמִשְׂמָאלֵיהֶם, (זכריה יד, ז) מִמֶּנּוּ יָצָא כָל-נוֹגֵשׁ וַיִּחְדָּרוּ, אלו סופרי הדיינים, ... כך ביקש הקדוש ברוך הוא למנות על מלאכת המשכן ועשאו למשה גזבר על הדיינים ועל הכל וכשבקש לעשות הקדוש ברוך הוא כהן גדול ... א"ל הקדוש ברוך הוא אהרן אחיך (ראוי) הוא לכך נאמר וְאֵתָהּ הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-בָּנָיו, רבנו אמר כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר שמש משה ככהונה גדולה וי"א לא שמש אלא שבעת ימי המלוואים, ר' ברכיה בשם ר' סימון אומר כל מ' שנה שמש משה ככהונה גדולה שנהא' (דבה"י א ה, כט) וּבְנֵי עֲקָרָם אֶהְיֶה וּמִשָּׁה וְכַתִּיב (דב' זח"ב לג, א) מִשָּׁה אִישׁ הֶאֱלָהִים (והיות והפסוק פותח במלים וְנָתַת הַכֹּהֲנָה אֲשֶׁר בְּרַךְ, הדבר אומר ללמד שמש ברוך כהן).**

מהמקור הזה נלמד (א) כי בחירת אהרן לכהן גדול הייתה על דעת משה רבנו; (ב) הקשה בין בחירת כ"ג ובין בחירת קדש הקדשים ... **שמות רבה (וילנא) פרשה לז כז** אמר הקב"ה למשה יכול הייתי לעשות לאחיך כ"ג חוץ מדעתך אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עליו, **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** מכל הארצות בחר הקדוש ברוך הוא בארץ ישראל ומא"י בחר בבית המקדש, ומבהמ"ק לא בחר אלא בבית קדשי הקדשים, כך בחר הקדוש ברוך הוא בישראל ומישראל לא בחר אלא שבט לוי ומשבט לוי בחר אהרן שנהאמר (שמ' א' ב, כח) וּבָחַר אֹתוֹ מִכָּל-שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, תרומה לצד והמעשר לצד, נדב ואביהוא לצד, אלעזר ואיתמר לצד, אלעזר ואיתמר נבחרו, שנהאמר וּבָחַר אֹתוֹ מִכָּל-שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, לכך נאמר (תה' סה, ה) אֲשֶׁרֶנּוּ תִבְחָר וַיִּקְרַב יִשְׁשׁוֹן תְּצַרִּיךְ

מהמקור הזה נלמד על בעלי התפקידים הנוכחים להרחבת ירושלים והרחבת בית המקדש. **משנה מסכת שבועות פ"ב, מ"ב** אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהם וכל ישראל אחריהם הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשה בכל אלו הנכנס לשם אין חייבין עליה:

מהמקור הזה נלמד כי משה רבנו היה מלך ונביא **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבועות פ"ב, מ"ב** אמר ה' למשה (שמ' תר' כה, ט) **כָּלֵל אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵרֵאשִׁית אֹתָךְ וְכוּ' וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ, רצה בזה שכל מקדש שיעשה כמו זה תהיה עשייתו. וכבר ידעת כי משה מלך ומכלל המלכים מנאוהו נוסף על הנבואה ועליו הוא אומר ויהי בישוורן מלך. והסנהדרין, הם השבעים זקנים. וכן האורים ותומים מצוים היו. ולמדו לשתי תודות ממה שנ' בעזרא ואעמידה שתי תודות גדולות. והשיר שאומרים הוא ארוממן ה' כי דליתינו וכו'. ומוליכין את שתי התודות זו אחת זו עד המקום שרוצין, וכאשר מגיעים לסופו עומדים שם, ונאכלת אחת מהן והשניה נשרפת במצות נביא הנוכח שם, אותה שיצוה באכילתה נאכלת ואתה שיצוה בשריפתה נשרפת, והוא ענין אמרם על פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת. ושתי תודות אלו הם לחם כלבד בלי כבשים, לפי שגם זה ממני התודה כמו שיתבאר במקומו, והטעם שהיה בית שני קדוש ואף על פי שנעשה בלי אורים ותומים בלי מלך לפי שהוא בקדושתו עומד עד סוף הדורות, כלומר הקדושה שנתקדש בימי שלמה, ומה שעשה עזרא זכר בעלמא הוא דעבד.**

מהמקור הזה נלמד על בעלי התפקידים הנוכחים במנוי מלך, על מנוי סנהדרין קטנה. **רמב"ם הלכות סנהדרין פ"ה, ה"א** אין מעמידין מלך אלא על פי בית דין של שבעים ואחד, ואין עושין סנהדרין קטנה לכל שבט ושבט ולכל עיר ועיר אלא על פי בית דין של שבעים ואחד, ... ואין מוסיפין על העיר ועל העזרות ... שנהאמר (שמ' ית' יח, כב) **כָּל-הַדָּבָר הַגָּדוֹל יִבְיֵאוּ אֵלֶיךָ .**

חידושי הגר"ז סימן קנו ... (דב' וילך לא, ז) אֵתָהּ תְּבֹא . וזה אמר משה מדעתו, שהרי אין צריך למינוי הזה שום דינים, כמו ע"פ נביא כמש"כ, אבל הקדוש ברוך הוא אמר ליהושע (דב' וילך לא, כג) **אֵתָהּ תְּבִיא** על כרחם, הכל תלוי בך, והיינו מינוי יהושע למלך, ולכן הצטרך לומר הקדוש ברוך הוא, דאין מעמידים מלך אלא ע"פ נביא, והצטרך לנבואה למנויו, **תוספות בבלי סנהדרין טז, ב (שמ' תר' כה, ט) אֵת תְּבִינָת הַמִּשְׁפָּן וגו' - ומשה במקום ע"א דיינים של סנהדרין גדולה) הוי קאי תימה ל"ל (שמ' תר' כה, ט) וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ:** הא גבי סנהדרין ושבטים אמרינן דבעי ע"א כדאשכחן במשה דמוקי סנהדראות והוא במקום ע"א קאי אף על גב דלא כתיב התם וכן תעשו ועוד קשה דבפ' קמא דשבועות (דף יד.) תנן דאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ושבעים ואחד ופי' שם בקונטרס דיליף ממה דהוי מלך ונביא ובמקום שבעים ואחד ואם כן גבי סנהדרין דיליף ממה דבעי שבעים ואחד מהאי טעמא נמי ניבעי מלך ונביא בהעמדת סנהדראות ויש לומר דהכא מרבינן טפי משום דכתיב וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: משמע דאתא לרבווי כל הך ואת' וכלים נמי ניבעי שבעים ואחד וכ"ת הכתוב תלאו בשירות דאין צריך אלא שירות הא משמע בסמוך דאי לא אותם הוי אמינא דבעי משיחה ועבודה ואם כן השתא דכתיב אותם למעוטי משיחה

מהמקור הזה נלמד סיכום נוכחות בעלי התפקידים לדברים שונים וכולם נלמדים ממה רבנו. **אנציקלופדיה תלמודית כרך ג, [בית דין הגדול] עמוד קעו טור 2** דברים הצריכים ב"ד הגדול. אין מעמידים מלך אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד.⁸⁷ וכן אין מעמידים כהן גדול אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד.⁸⁴ ויש מן הראשונים שכתבו שכהן גדול מתמנה על ידי מלך ואחיו הכהנים.⁸⁵

אין עושים סנהדרין קטנה לכל שבט ושבט אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד.⁸⁶ והוא הדין סנהדרין קטנה שבכל עיר ועיר.⁸⁷ שכן מציונו במשה שהקים סנהדראות בעצת יתרו, ומשה היה במקום שבעים ואחד, שהיה שופט ודיין על פי הדבור ושקול כסנהדרין גדולה שבירושלים.⁸⁸ ויש שלמדו מהכתוב: תתן לך, שאחד ממונה על כולם,⁸⁹ היינו סנהדרין גדולה שהיא ממנה כל סנהדראות הקטנות שבעירות ובשבטים, ו"תתן" משמעו שלב"ד של שבעים ואחד הזהירה תורה.⁹⁰

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהרן, סלוק – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

מהמקור הזה נלמד על בעלי התפקידים הנוכחים להרחבת ירושלים והרחבת בית המקדש. ותבנית הטעמים של הפסוק המובא בו תומכת בהקשה ממשע רבנו לדורות. **רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו, ה"א** אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך וע"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר (שמ' תר' כה, ט) **כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי מְרַאֶה אוֹתְךָ וְכֵן תַּעֲשׂוּ לְדוֹרוֹת, וּמִשָּׁה רבינו מלך היה.**

(שמ' תר' כה, ט) **כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי מְרַאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַת כָּל-פְּלִי וְכֵן תַּעֲשׂוּ:** ס זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב או הקש, דבר החוזר וקורה כפי ה-רמב"ם וכן תעשו לדורות, קישור בין הקדשת אהרן ובניו לכהונה ובין הרחבת קדושת מקום המקדש וכן הרחבת קדושת ירושלים

טט - תבנית הרישא של הפסוק **וְאֹתָהּ הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ** - פזר מונח תרסא, כעין פרט פרט פרט, **אֵת-אֶהְרֹן אֲחִיךָ** - קדמא ואולא, כעין רמז לדרישה בסדר מסוים וזה יכול להיות כלל, בנין אב (לפי שיש בפרטים לפניו פזר ותרסא),

פרט פותח **וְאֹתָהּ** - פזר, הפשט של הכתוב, ה' מצווה למשה למנות את אהרן ובניו לכהנים. משה הוא נביא, מלך, כהן, ובמקום סנהדרין של ע"א, ואח"כ ראש הסנהדרין. אפשר כי הדרש מטעם פזר במלת **וְאֹתָהּ** (אא) בא ללמד למקומות אחרים בהלכה: (א) למנוי מלך שיהיה ע"פ נביא, כהן גדול, סנהדרין, (ב) למנוי כהן גדול שיהיה ע"פ סנהדרין של ע"א, ויש מן הראשונים שכתבו שכהן גדול מתמנה על ידי מלך ואחיו הכהנים (ג) למנוי סנהדרין קטנה לכל שבט, לכל עיר ע"פ סנהדרין של ע"א, והתוס' בסנה' טז, ב כתבו שגם צריך מלך ונביא (ד) לקידוש העזרה של בית המקדש ולהרחבה של ירושלים, שיהיו ע"פ מלך, נביא, כהן גדול, סנהדרין. (בב) **וְאֹתָהּ** - פזר, מעביר את עקרונ מנוי אהרן הנבחר שהוא מישראל, ולרצון משה אל כל מנוי למשרה של ממונה על הציבור להיות מקרב ישראל, ולהבחר ע"י גדול ממנו לרצונו של הגדול,

הדרשה הידועה היא מ-**דברים שפטים יז, טו:**
שׁוֹם תֵּשִׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקְרֵב אֲחֵיךָ תֵּשִׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עֲלֶיךָ אִישׁ נְכָרִי אֲשֶׁר לֹא-אֲחִיךָ הוּא:
ר' יוסף בכור שור אֲשֶׁר לֹא-אֲחִיךָ הוּא - כלל; אבל אמו מישראל - מותר, כדאמרינן (ראה **יבמות מה, ב**): רב אכשר לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל; כיון דאמו מישראל, **מִקְרֵב אֲחֵיךָ** קרינן ביה, אף על גב דאמרינן (ראה שם): כל משימות שאתה משים עֲלֶיךָ, לא יהיו אלא **מִקְרֵב אֲחֵיךָ**.

(גג) פרט פותח **וְאֹתָהּ** - פזר, מעביר מקדוש אהרן ובניו לכהונה ורשותם להכנס לעזרה לעבודה בית המקדש, אל הרחבת קדושת העזרה והעיר, וצ"ע כי בד"כ לומדים זאת מפסוק בשמות תרומה.

בדרך אגדה: **הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ** - מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא.
(א) תרסא בתפקיד מחיצה כפי' **כלי יקר (א) וְאֹתָהּ הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ אֵת-אֶהְרֹן אֲחִיךָ ... מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**. הוסיף כאן לשון **וְאֹתָהּ** לומר לך שמצד מעשה העגל נרחק אהרן כמו שנפסלו בכורי ישראל ומשה קירבו בתפילתו כמו שנאמר (**דב' עקב ט, ב**) **וְנִבְאַהְרֹן הַמֵּאֲנֵן ה' מֵאֵד לְהַשְׁמִידוֹ וְאֶתְפַּלֵּל אִסְרָאֵל וְעַתָּה בָּעַת הַקּוֹא:**
הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ - מונח תרסא, תרסא בתפקיד מחיצה של פסילה מצד מעשה העגל. משה רבנו מוציא את אהרן ממחיצת ההרקה ומקרבו אל עצמו שלא היה בחטא העגל. בעקבות כך אהרן עולה למדרגה נעלה, ואפשר שזהו הכעין תרסא נוספת (ב) תרסא בתפקיד מחיצה לעצמו בעל בחינה נעלה, נבחר, **אֵת-אֶהְרֹן אֲחִיךָ** - קדמא ואולא, כעין כלל למנות לתפקיד נבחר (כ"ג, מלך, סנהדרין) מתוך עם ישראל, בעל בחינות נעלות כמו שמשה בעל בחינות נעלות, וכמו אהרן (שהיה רודף שלום ורצוי לצבור) ושהמנוי יהיה לרצון הציבור ושהצבור יושפע מבעל הבחינה הנעלה.

בדרך הלכה: **הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ** - מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא.
ע"פ **רמב"ם ה' ביאת המקדש פ"ד, ו-פ"ה** אפשר כי **מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - תביר מרכא טפאא, מלמד על קבוצת כהנים שאינם שייכים בעבודה ציבורית או בעבודה בכלל בבית המקדש. כהן טמא מת בזמן שלא הותרה תומאה בצבור. טבול יום, כהן טהור, שלא טבל קודם לעבודה (אפשר מרבנו), כהן שלא קדש (רחץ בצורה מסוימת) ידיו ורגליו, מחוסר בגדים, כהן שיצא לצרכיו (מטיל מים - טעון קידוש ידים ורגלים, כל המסיך רגליו טעון טבילה, טמא ידים, קידוש ידים ורגלים כל שחרית גם אם לא ישן), קידוש ידים ורגלים מתוך הכיור. לכן אפשר כי **הִקְרַב אֱלֹהֶיךָ** - מונח תרסא, מלמד כעין שני תפקידי תרסא או יותר המאפשרים לכהנים הכשרים לשרת במקדש. **תְּרַסָּא אַחַת** בתפקיד שיעור רביעית מים בכלי שנוטלים ממנו ידים ורגלים לכהן אחר. ובנטילה מן הכיור בצניור (ברז) היוצא מן הכיור שע"פ **רמב"ם ביאת המקדש פ"ה, ה"א** הטביל ידיו ורגליו במי מקוה אפילו במעיינין אין זה קידוש כלל עד שירחץ בכלי, ובכל כלי הקדש מקדשין בין שיש בהן רביעית בין שאין בהן רביעית. /השגת הראב"ד/ בין שאין בהן (כד) רביעית. א"א ובקודח מן הכיור שיש בו לקדש ממנו ד' כהנים.

תְּרַסָּא אַחַת בתפקיד שיעור מים בכיור שע"פ **רמב"ם ביאת המקדש פ"ה, ה"ג** כמה מים צריכין להיות בכיור אין פחות מכדי לקדש **ממנו ד' כהנים** (טט - ביחד) שנאמר אהרן ובניו והיו אלעזר ואיתמר ופינחס עמהם הרי ארבעה.
שמות תשא ל: (יח) וְעִשְׂתְּ כִיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכִנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרַחֵצָה וְנִתְּתָ אֹתוֹ בֵּין-אֶהְרֹן וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּתָ שָׁמָּה מִים: שיסיקו לארבעה כהנים עבור (יט) **וְרַחֲצוּ אֶהְרֹן וּבְנָיו מִמֶּנּוּ אֶת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם:**

תְּרַסָּא אַחַת בתפקיד שיעור מראה מים שע"פ **רמב"ם ביאת המקדש פ"ה, ה"ב** כל המימות כשרים לקידוש בין מים חיים בין מי מקוה, ובלבד שלא ישנתה מראיהן, אלא יהיו כמים הכשרים לטבילה, טיט הנרוק שהפרה שוחה ושוחה ממנו משלים למי כיור, זה הכלל כל המשלים למי מקוה משלים למי כיור.

אֵת-בְּנֵי אֶהְרֹן - מונח רביע יכול להיות חלק מן הכלל או פרט שאחרי הכלל,
ראב"ע אולי בנים אחרים היו לו חוץ מאלה. ואין ספק כי רבתה למעלה במדבר משפחת אהרן, על-כן נתנו להם ישראל ערים רבות ככתוב בספר יהושע.
טט - אפשר שיש כאן רמז לנאמר **בבלי זבחים קב, א, סדר עולם רבה פ"ז, ויקרא רבה פרשה כ** ועוד שאלישבע אשת אהרן ראתה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספס – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שנוי, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שנוי, מוציא; פזא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

חמישה כתרתי ביום אחד, ... ופינחס בן בנה משוח מלחמה. אם כן כבר נתחכן עם בני אהרן מיום חנוכת המשכן
וְאֶת־בְּנָיו אִתּוֹ - מונח רביעי, לפחות ארבע. הפסוק הולך ומונה ארבעה בני אהרן, אבל מרמז על הקרבת אחרים. כגון משה רבנו ככ"ג,
פינחס, בני בניו של אהרן.
ראה מונח רביעי

פסיקתא זוטרא (לקח טוב) שמות פרשת תצוה כח, סימן א

א) וְאֶתְּהָהּ הַקֶּרֶב אֲלֵיךָ. אתה ממונה עליו לחנכו בעבודה שבבעת ימי המלואים: אֶת־אֶהֱרֹן אֲחִיךָ. אהרן עיקר: וְאֶת־בְּנָיו אִתּוֹ. בניו
טפילין לו: מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שנאמר (דה"א כג, יג) וַיַּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְקֹדֶשׁ קֹדְשִׁים וְגו': לְכַהֲנֵנוּ-לִי כל מקום שנאמר לי, בזה
ובכא: אֲלֵעֶזֶר וְאִיתָמָר. עיקר בני אהרן שעמדה עליהם שלשלת הכהונה:

(דה"א כג, יג) בְּנֵי עֶמְרָם אֶהֱרֹן וּמִלֵּוֹהִי

וַיַּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְקֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הַיְאֻזְכְּנוּ עַד־עוֹלָם לְקַטִּירֵי לִפְנֵי ה' לְשָׂרְתוֹ וּלְכַרְךָ בְּשֵׁמוֹ עַד־עוֹלָם:

מלבי"ם (דה"א כג, יג) בְּנֵי עֶמְרָם. ר"ל ואין לחשב מבניו אל שבט הלוי רק משה לבדו, כי אהרן נבדל מן הלויים להיות קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים:

ה' בחר באהרן ובניו לכהנה ה' מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (הסבר ע"פ זהר בהיר, ראה להלן) בני ישראל עומדים למטה בעוה"ז לפתוח
הדרכים למעלה, ולהאיר השבילין, ולהדליק הנרות בשמים, ולהעלות כל העולמות ממטה למעלה ע"י העלאת מ"נ במסירות נפש
להעלות וליחד כל העולמות מסוף עולם העשיה עד רום המעלות. קדושת אהרן ובניו ויכולתם לעשות היחודים הנעלים באה מכחם של
בני ישראל והם מייצגים אותם כלפי ה', תבנית הטעמים של מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מלמדת כך: מִתּוֹךְ – תביר, מחלק והוא מקור לכתוב
המפורש (דה"א כג, יג) וַיַּבְדֵּל אֶהֱרֹן לְקֹדֶשׁ קֹדְשִׁים ובפר' תצוה ובדה"א מוסיף עליו את בניו, ומבדילים לכהונה לא רק מ-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אלא גם
משאר שבט לוי שרבויו למעט מכהונה מרומז בתבנית הטעמים של בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מרכא טפאא (כיתור לרבות). וב-שמות רבה (וילנא)
פרשה לו דרש השוואה מצמצום הבחירה לאהרן ובניו לכהונה לה', לצמצום הבחירה בקדש הקדשים מכל העולם לגלוי שכנית ה'. זה
מתאים לתפקיד טעם פזר ב-וְאֶתְּהָהּ, להעביר רעיון הקדשת אדם ומשפחתו לעבודת קדש קדשים לה', להקדשת מקום בארץ לעבודת קדש
קדשים לה'.

לְכַהֲנֵנוּ-לִי – הסבר ע"פ זהר חלק ב, פירוש זהר בהיר, הרב אייכנשטיין יצחק (אוצר החכמה), ד"ה ואתה הקרב אליך, אות ו"ו
יתירה ללמד שעבודת הכהונה נתנה למי שיוכל להביא ליחודים נעלים (כמו שנרמז מתבנית הטעמים של הַקֶּרֶב אֲלֵיךָ – מונח תרסא,
בעל בחינה נעלה). כדי שמשעה יוכל להתעלות ולהשיג דברים נעלים, עליו להעזר בעבודת אהרן ובניו שעבודתם מביאה ליחודים
עליונים. בזכות יחודים אלו יש קירוב של בני ישראל אל ה'.

לְכַהֲנֵנוּ-לִי – מקף, כרב-מצב שתהא הכהונה ליחוד בין ו"ו (שש מדות הנקרא זעיר אנפין) ובין השכינה הקדושה הנקראת "לי", וכך
יהיה קירוב בנ"י אל ה' ולא למטרה אחרת.
לְכַהֲנֵנוּ-לִי – אתנח, מגביל את בני ישראל והלויים מלבצע הנאמר ב-(דה"א כג, יג) כתפקידי הכהנים ... לְקַטִּירֵי לִפְנֵי ה' לְשָׂרְתוֹ וּלְכַרְךָ
בְּשֵׁמוֹ עַד־עוֹלָם: כי רק הכהנים בעלי היכולת להביא לקירוב בעבודתם לה'.
ובפסוק (כח, ג) לְכַהֲנֵנוּ-לִי – אתנח, מגביל הכניסה לכהונה לרובי בגדים כפ' רש"י (שמ' תצ' כח, ג) לְקֹדֶשׁ לְכַהֲנֵנוּ-לִי: להכניסו בכהונה
על ידי הבגדים וגוי ומפסוק אחר נלמד הכניסה לכהונה במשיחת שמן המשחה. החלוקה בפסוקים שונים לבגדים ולשמן המשחה מורה
שבדורות שאין שמן המשחה הכהנים נכנסים לכהונה בלבישת בגדי הכהונה בלבד.

ריקאנטי (שמ' תצוה כח, א) וְאֶתְּהָהּ הַקֶּרֶב אֲלֵיךָ אֶת־אֶהֱרֹן אֲחִיךָ וְאֶת־בְּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵנוּ-לִי אֶהֱרֹן נָדָב

וְאֶבְיָהוּא אֲלֵעֶזֶר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן: [כ"ח, א']. כבר ידעת כי אין הקרבן קרב בלתי כהנים ליום וישראלים, כי הם כנגד שלשה
אבות העליונים, הכהנים מן החסד, על כן הם מכפרים כי בחסד יכופר עון [משלי ט"ז, ו'], וכתוב [ישעיה א', י"ח] אם יהיו חטאיכם
כשנים כשלג ילבינו. הלויים מכח הגבורה, ועל כן הם ממונים על השיר, ובעבור כי הם כנגד זרועות עולם על כן מה שכשר בזה פסול
בזה, כמו שאמרו רז"ל בחולין [כ"ד ע"א] כשר בכהנים פסול בלויים כשר בלויים פסול בכהנים. ישראל מכח הרחמים הנקרא ישראל
סבא קדישא, על הענין הזה אמרו רבותינו ז"ל כהנים לויים וישראלים מעכבין את הקרבן. (כנאמר ב-)
ספר הזוהר דהני ליואי וישראלים בהדיהו כולהו מעמדות כולהו קיימי על קרבנא לאתקשרא קשרין ולנחתא ברכאן לעלמין, מעמדות
בצלותא, כהני ברעותיה, ליואי בשירתא, מעמדות מתערי לה להאי מחשבה טהורה לאסתלקא, כהנא מתער ימינא לחבקא לה, ליואי
מתערי שמאלא ברחמי לאחדא לה כמה דאת אמר (ש"ש ב, ג) שְׂמַאלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי, וכדין ריח לאתכנשא דא בדא ולאיתקשרא דא בדא,
והרוח דא ית' בבועלה וכל שאר חיילין אכלין ומרוין ומדשני בהני תנני ותרביין ועלוון, וכלא ברזא דישראל וכהני וליואי כדקא חזי.
ואל תתמה אחרי שכח הלויים הוא מדת הדין של מעלה, איך יצא אהרן מהם שהוא הפך מדתם, כי כך דרכו של הב"ה יתעלה, מוציא
אש ממים ומים מאש, מתוך מים מלוחין מוציא המתוקים ובתוקף המרירות מזריח שם פלאו למתקן.

הוספות בפסוק: שמות תצוה כח, א: וְאֶתְּהָהּ הַקֶּרֶב אֲלֵיךָ אֶת־אֶהֱרֹן אֲחִיךָ וְאֶת־בְּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵנוּ-לִי

אֶהֱרֹן נָדָב וְאֶבְיָהוּא אֲלֵעֶזֶר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן:

וְאֶתְּהָהּ הַקֶּרֶב אֲלֵיךָ – ר"ת הו"א, ס"ת בכ"ה, כב"ה

יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵנוּ-לִי אֶהֱרֹן – ר"ת אלי"ל

מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵנוּ-לִי – ס"ת כילו"י

לִי אֶהֱרֹן נָדָב וְאֶבְיָהוּא – ס"ת נבי"א

וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן – ס"ת נר"י

אֲלֵעֶזֶר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן: – ר"ת מימין או"ב משמאל או"ב

בראשי וסופי תיבות שונים בפסוק מרומזת גזרת כלוי על אהרן על מעשה העגל – אליל ונראה מדבר כאוב, שאהרן הנביא (שכבר התנבא
במצרים) נסה למנוע את נהיית העם אחרי הע"ז, ע"י מעורבותו במעשיהם ופעולותיו האישיות, והקב"ה (בשם הו"א) מצוה למשה לקרבו
כי היה בשגגה, ולמנותו לכהן גדול. וזהו מוסר עצום לקרב כל אחד החפץ בתורת ה'.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפאא = טרפא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
 הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מציצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(שמות תצוה כז,כ): וְאֵתָהּ תַצְוֶנָהּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיהָ שְׁמֹן זֵית זָדָה כְּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

פנים יפות שמות פרק כז,כ: וזהו **(שם' תצוה כז,כ) וַיִּקְחוּ אֵלֶיהָ שְׁמֹן זֵית זָדָה**, הרמז לזה כי ש"מ"ן ז"ך מספרו זית, וירמז עוד כי אמרו
 [עץ חיים שער ט"ו, פ"ו] שבחינת חכמה הוא משם הוי' במילוי יודין שמספרו ע"ב, והוא שורש נשמתו של משה כידוע ועם מספר
 משה (72 + 345 = 417) עולה כמספר זית (= 417), ויש לרמז במה ש"ה כְּתִית לַמָּאֹר למ"ש חז"ל בסוף **ברכות [סג,ב]** הסכת ושמע
 ישראל הו' ואח"כ כחת שהוא עיון ההלכה לידע שורשו על בוריה כפירש"י שם, ...
 שקול א' מעורר קול הסמוך לשרשו, וכן עין של כל אחד יראה ע"פ עין חבירו הסמוך לו עד שישפיע האור עין העליון לעין של מטה,
 והיינו דאמר בתריה **(שם' תצוה כח,א) וְאֵתָהּ הִקְרַב אֵלֶיהָ אֶת-אֶהָרֹן אֲחִיהָ וגו':**
 איתא במס' שבת דף ל"א [ע"א] ת"ר מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו כמה תורות יש לכם וכו', שוב מעשה וכו' שתלמדני
 כל התורה כולה וכו', שוב מעשה בנכרי אחד וכו' ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה הבגדים וגו', נראה שהביאו הני תלתא עובדי
 להודיע ענוותנותו של הלל, משום דאיתא בכתובות דף נ"ו [ע"א] דר"מ ס"ל מתנה על מה שכתב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו
 קיים, ור"י ס"ל איפכא בדאורייתא תנאו קיים ובדרבנן תנאו בטל, ואיתא בב"מ ס"פ השוכר את הפועלים [צד,א] יהודא בן תימא אומר
 כל תנאי שאי אפשר לקיימו תנאו בטל, וכיון בעובדא קמא הוי מתנה תנאי על תורה שבע"פ דהוא מתנה בדרבנן, ובעובדא שניה הוי
 ליה מתנה בדבר שא"א לקיימו, ובעובדא ג' ע"מ שאהיה כה"ג הוי מתנה בדאורייתא, נמצא למ"ד תנאו בטל אין כל כך ראייה
 לענוותנותו של הלל, לכך מייתי הני תלתא עובדא דלכ"ע באחד מהם תנאו קיים, ומחמת ענוותנותו קירבו תחת כנפי השכינה:
וְאֵתָהּ הִקְרַב אֵלֶיהָ – פזר מונח תרסא, תרסא בעל בחינה נעלה השפעת אור עין העליון לעין של מטה, פזר מעביר עקרון ההשפעה אל
 ענין קירוב נכרי או שאינו יודע תורה אע"פ שמתנה על תורה שבכתב או שבע"פ.
ראה פזר תלישא

שמות תצוה כח,ח:

וְחֹשֶׁב אֶפְדֹתָי אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמְּנוּ יִהְיֶה זָהָב תְּחִלַּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר:

שמות תצוה כח,ח: זָהָב – רביע, כעין ארבעה חוטי זהב, כל אחד משזור עם ששה חוטים ממין אחד, חוט זהב עם ששה תכלת, חוט זהב
 עם ששה ארגמן, חוט זהב עם ששה תולעת שני, חוט זהב עם ששה של שש (היינו פשתן), **בבלי יומא עב,א**, דורש זאת מהמלה **(שמות**
פקודי לט,ג) פְּתִילִם אבל זה גם נרמז ב- **זָהָב** – רביע, בארבעה פסוקים.
בבלי יומא עב,א ... חושן ואפוד עשירים ושמונה מנא לן? דכתיב **(שמות תצוה כח,טו) וְעֲשִׂיתָ חֹשֶׁן מְשֻׁפָּט מְעֵשָׂה חֹשֶׁב כְּמַעֲשֵׂה**
אֶפֶד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּחִלַּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר, ארבעה דשיתא שיתא - עשרין וארבעה, זהב ארבעה - הא עשרין
 ותמניא. - ואימא זהב נמי ששה! - אמר רב אחא בר יעקב: אמר קרא **(שמות תצוה לט,ט)** וְקָצַץ פְּתִילִם, פתיל פתילים הרי כאן ארבעה.
 רב אשי אמר: אמר קרא **לְעֹשֹׂת בְּתוֹךְ תְּחִלַּת וּבְתוֹךְ הָאֲרָגָמָן**. היכי נעביד? נעביד ארבעה דתרי תרי - הוו להו תמניא, נעביד תרי
 דתרי תרי, ותרי דחד חד - **(כח,טו) וְעֲשִׂיתָ** שיהיו כל עשיותיו שוות.

א' ארבעה בגדי זהב בית הבחירה למאירי מסכת יומא דף כח עמוד א אמר שכשהיה רוצה לטבול פרשו סדין של בוץ בינו לבין העם
 דרך צניעות ופי' בגמ' ל"א ב' כדי שיכיר שעבודת היום בכוח מפני שאינו רגיל בכגדי בוץ לבד אלא בשמנה בגדים שיש בהן **ארבעה**
בזהב והם חושן ואפוד וציץ ומעיל כפעמוני זהב

ב' אפשר כי ששה פסוקי זהב – רביע מרמזים למיני זהב בעל בחינה נעלה (זהב – תלישא-גדולה, שלא ברשימה) כגון **בבלי יומא מד,ב**
 בכל יום היה זהב ירוק. אמר רב חסדא: **שבעה זהבים הן**: זהב, וזהב טוב, וזהב אופיר, וזהב מופז, וזהב שחוט, וזהב סגור, וזהב
 פרוים. זהב וזהב טוב - דכתיב (בראשית ב) וזהב הארץ ההוא טוב, זהב אופיר - דאית מאופיר, זהב מופז - **(בבלי יומא מה, א)** שדומה
 לפז, זהב שחוט - שנטוה כחוט, זהב סגור - בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות, זהב פרוים - שדומה לדם הפריים. רב אשי אמר:
חמשה הן, וכל חד וחד אית ביה זהב וזהב טוב. תניא נמי הכי: בכל יום היה זהב ירוק והיום אדום, והיינו זהב פרוים שדומה לדם
 הפריים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 המצוות ההשעיות: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישית – (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שמות תצוה כז, כז: וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב

וְנָתַתָּה אֹתָם עַל-שְׁתֵּי כְתָפוֹת הָאֶפֶד מִלְמַטָּה מִמוֹל פְּנֵי לַעֲמַת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאֶפֶד:

הפסוק הבא עוסק בעשיית שתי טבעות הזהב לקצות החושן. מובא לצורך הדיון שאחריו

(שם' פקודי לט, ט) וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב וְיִשְׁיִמוּ עֲלֶיךָ קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שְׁפָתוֹ אֶשְׁרֵי אֶלְעָבֶר הָאֶפֶד בְּיָמֶיךָ:

(שם' תצוה כז, כז) זָהָב – טעם סגול, זָהָב ג' דו"ד ואחריו סופי תיבות ונתתה אתם על-שתי כתפות נוטריון תהלי"ם

מקושר ל- (שם' פקודי לט, ט) זָהָב וְיִשְׁיִמוּ - זקף-קטן זקף-גדול, ג' המלים עולה 14 + 372 עולה דו"ד ש"ב ע" (בן שביעי, רועה שביעי) עולה שפ"ו עולה דו"ד ב"ן יש"י וכתב [אגרת הקדש מהגר"ש מאוסטרפליא] והנה מה שמצינו שלקו המצריים במצרים עשר מכות ועל הים חמישים מכות מצד השם שפ"ו שבו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והשם אמר הכו והכס (ג"א והכה).

וְעִשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב – זרקא מונח מונח סגול, בדרך פנימיות התורה מושפע על דו"ד ב"ן יש"י תוספת סגולית וע"י (שם' פקודי

לט, ט) זָהָב וְיִשְׁיִמוּ העולה דו"ד ב"ן יש"י דוד אחוז בטבעות החושן ומהן מושפע אליו מהחושן רוח הקדש לאמר תהלים. כמאמרו (תהלים קוט, קבא) עֲשִׂיתָ מִשְׁפָּט וְצָדִק (זה ענין החושן) בְּלִמְחִינֵי לְעִשְׂקֵי:

שמות תצוה כח, לב: וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שֹׁפָה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֲרָג כְּפִי תַחְרָא יְהִיָּה-לּוֹ לֹא יִקְרַע:

שמות פקודי לט, כג: וּפִי-הַמַּעֲיֵל בְּתוֹכוֹ כְּפִי תַחְרָא שֹׁפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקְרַע:

החלק הראשון וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ – מרכא טפחא אתנח, תבנית טעמים כפסוק (וי צו וית) ואפשר כי תבנית טעמים זאת באה לרבות את כל הבגדים שלא שייך בהם ספיגת דם חטאת כשירה לזריקה, וסיפא הפסוק מברר רק מה ההלכה אם ניתז דם חטאת כשר לזריקה על בגדים ששייך בהם ספיגת דם חטאת כשירה לזריקה.

וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ וְהָיָה פִּי ר' אשׁו ב'תוכו - ר"ת ופר"ב ובאתב"ש פוג"ש, שופ"ג (בשין שמאלית כמו סופ"ג) ס"ת הו"ו ובאתב"ש צמפ"פ = מצפ"פ,

אפשר כי ר"ת באתב"ש רמז על הבגד עליו ניתז הדם כדי לחייב בכיבוס, תבנית הטעמים של **וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ** - מרכא טפחא, בתפקיד יתור לרבות מצבים בהם מגיע דם חטאת כשירה לבגד (ישירות) **אתנח** – מגביל רק למצבים של ספיגה ישירה מהתזה הנ"ל ולהוציא אופנים אחרים, כגון בגד אשר ספ"ג שומן או דם קרבנות שאינם חטאת כשירה (כגון עולה, שלמים, חטאת פסולה) שגרם למצב של מצפ"פ באריג. ואחרי שהתורה הגבילה את אופן ספיגת דם החטאת עוברת ללמד על כיבוס הבגד.

החלק השני של הפסוק (שם' תצוה כח, לב) בעל תבנית טעמים של כעין פרט וכלל ופרט, או כעין בנין אב. פרט שֹׁפָה יְהִיָּה-לּוֹ פזר תרסא, כלל לְפִיו סָבִיב – קדמא ואולא, פרט מַעֲשֵׂה אֲרָג – מונח רביעי כְּפִי תַחְרָא יְהִיָּה-לּוֹ – מרכא תביר טפחא לֹא יִקְרַע – מרכא סלוק.

אפשר כי הלימוד **שֹׁפָה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב** – פזר תרסא קדמא ואולא, כעין בנין אב או היקש ממעיל כהן גדול לשאר בגדי כהנים באופן הבא: **כְּפִי תַחְרָא יְהִיָּה-לּוֹ** - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין קריעת בגדי כהונה והשוניים בהלכותיהם לגבי הענין **לֹא יִקְרַע**: הקורע מעיל כהן גדול בין בהשחתה בין שלא בהשחתה - לוקה, בשאר בגדי כהונה לא יקרע דרך השחתה, אבל יקרע לצורך תיקון כגון כיבוס מדם חטאת של בגד שנטמא.

לֹא יִקְרַע:- מרכא סלוק. מרכא מרבה וסלוק מגביל שרק במעיל אסור לקרוע בכל דרך. הרבוי ע"י המרכא ללמד כי הקורע דרך השחתה ברבוי דרכים כגון בין ביד בין בכלי לוקה, אבל הנקרע שלא בכונה או הקורע ברבוי דרכים שלא להשחית אלא לתקן כגון לצורך כיבוס דם בבגד שיצא לחוץ העזרה ונטמא אינו לוקה, או להכנת לפתילות למנורות בשמחת בית השואבה ולמנורת התמיד מבגדי כהונה שבלו. רמב"ם כתב רק בגדי כהן פשוט, והמשנה למלך הביא ירושלמי פרק החליל תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את הנרות שבפנים . בכל אופן לא השתמשו במעיל כ"ג.

שֹׁפָה יְהִיָּה – פזר תרסא, ... **לֹא יִקְרַע** – מרכא סלוק. פזר תרסא בתפקיד דרוש שיעור קריעה לבגד כהונה שאינו מעיל, שניתז עליו דם חטאת ויצא ונטמא, כדי לכבסו הם צריכים להיקרע מדאורייתא בשיעור דרובו ומדברנן דמשייר בו כדי מעפורת כנאמר [בבלי זבחים צד, ב] **מתני'** בגד שיצא חוץ לקלעים - נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים - קורעו ונכנס ומכבסו במקום קדוש. [רש"י] מתני' בגד - שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים. נכנס - לעזרה ומכבסו במקום קדוש. נטמא חוץ לקלעים - אחר שיצא ואי אפשר להכניסו טומאה לעזרה. קורעו - וטהור מטומאה ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש. [בבלי זבחים צד, גמ'] מתקיף לה רבינא: קורעו בגד אמר רחמנא ולא בגד הוא! דמשייר ביה כדי מעפורת. איני? והאמר רב הונא: ל"ש (לא שנה – לא משנה) אלא שלא שייך בה כדי מעפורת, אבל שייך בה כדי מעפורת - חבור הוי' מדברנן הוא. [רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ח, ה"ט] בגד שניתז עליו דם החטאת ויצא חוץ לעזרה מחזירו לעזרה ומכבסו שם, נטמא חוץ לעזרה כיצד יעשה, קורעו כדי שיטהר ומכניסו ומכבסו בפנים, וצריך להניח בו שלם כדי מעפורת לפי שנאמר בגד צריך לכבסו בגד, ואע"פ שהוא טמא מדבריהם מפניו כדי המעפורת שנשארה בו כיון שנקרע רובו טהור מן התורה ומותר להכניסו למקדש לכבסו הדם.

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ו] מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ואבנטיהם היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהן במקדש בשמחת בית השואבה, וכתנות כהנים הדיוטים שבלו היו עושין מהן פתילות למנורת תמיד. [משנה למלך הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ה] ובגדי כ"ג שבלו גונזין אותם. בירושלמי פרק החליל תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את הנרות שבפנים ומבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין הנרות שבחוץ וממ"ש רבינו כאן ובדין שאחר זה נראה דס"ל דבלאי בגדי כ"ג לא היו עושין מהם שום דבר אלא נגנזים.

אפשרויות נוספות לפזר תרסא

אפשר כי הלימוד **שֹׁפָה יְהִיָּה לְפִיו סָבִיב** – פזר תרסא קדמא ואולא, כעין בנין אב או היקש ממעיל כהן גדול אל ענינים דומים או שונים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: א. תנא, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מתוך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרף – שני משמעות, רבוי ממש; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מנח – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

יְהִיָּה – תרסא, מתריע נגד יצירת מחיצה – היינו קרע בחוטי הבגד, שפה יהיה בהווייתו ולא יפגם בשום אופן של קריעה פעילה בין בשעת אריגה בין בשעת לבישה ובין בעת ללא לבישה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר א' שאריגת בגדי כהנים יהיה ללא תפר שלא יקרעו, ב' שבאריגת בגדי כהנים לא יקרעו החוטים, ג' כי כל בגדי כהונה (כולל הדיוטות) אסורים בקריעה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר, כעין לשון נופל על לשון משפה למעיל כהן גדול – לשמירת הלשון, שמירה מגסות המחשבה ובדרך דרש **שְׁפָה** – פזר, ילמד למקום אחר, לענין צדקה [תורה שלמה צה] ... בכת"י מושב זקנים: את מעיל האפוד זו צדקה שנאמר ומעיל צדקה יעטני, ויהי פִּי-ראשו בתוכו, שיעלים הצדקה ולא יפרסם שנאמר (משלי כא, יד) מִתָּן בְּסֵטֶר וּכְפֹה־אָף, שְׁפָה יְהִיָּה לְפִיו כלומר אע"פ שעושה צדקה בסתר הקב"ה מפרסם לכל, מעשה אורג מה אורג זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול כך כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, לֹא יִקְרַע (טט: פירוש הדבר כנאמר ב-) (תהלים קיב, ט) פְּזַר וְלֹא יִקְרַע וְלֹא יִשָּׂא עֲמֻדָתוֹ לְעַד קָרְנוֹ תְּרוֹם בְּקָבוֹד:

בבלי זבחים צד, ב, צה – א

(צד, ב) מתני'. בגד שיצא חוץ לקלעים - נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים - קורעו נכנס ומכבסו במקום קדוש. ... (צה, א) אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא - מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו, משום שנא': (שמות תצוה כח, לב) לֹא יִקְרַע.

(שמ' תצוה כח, לב) **יְהִיָּה** – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור כנאמר (בבלי זבחים צה, א) אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא - מכניסו בפחות משלש על שלש (אצבעות) ומכבסו, משום שנא': (שמ' תצוה כח, לב) לֹא יִקְרַע.

(שמ' תצוה כח, לב) **יְהִיָּה** – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור, והדרש נבנה על משמעות לֹא יִקְרַע, כפי רש"י בפחות משלש על שלש - שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה לפי שאי אפשר לקורעו ולהכניסו משום שנאמר לֹא יִקְרַע

הפסוקים (שמות תצוה כח, לב) ו-(שמות פקודי לט, כג) הם היחידים בתורה שבם שרש "קרע" בקשר לבגדי כהנים. אפשר כי רעיון תיקון בגד כהנים בשיעור לא מדויק אלא בפחות משלש על שלש מעבר ע"י טעם פזר במלת שְׁפָה לנושא של קריעת בגד כהן שספג דם חטאת כדי לתקנו בשיעור לא מדויק אלא בלשון הרמב"ם מדאורייתא ברובו ומרבנן דמשייר ביה כדי מעפורת .

מעשה ארנג – מונח רביעי,

(בבלי יומא עב, ב) רבי שמואל בר נחמני אמר דבי רבי שמעון תנא: בגדים שגורדין אותן כברייתן מכליהן, ומשרדין מהן כלום, מאי היא? ריש לקיש אמר: אלו מעשה מחט. מיתבי: בגדי כהונה אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג, שנאמר (שמ' תצוה כח, לב) **מַעֲשֵׂה אֲרָנָה!** - אמר אביי: לא נצרכה אלא לבית יד שלהם. כדתנאי: בית יד של בגדי כהונה נארגת בפני עצמה ונדבקת עם הבגד, ומגעת עד פיסת היד.

(רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח, ה"ז) וכיצד מעשה הבגדים, הכתונת בין של כ"ג בין של כהן הדיוט משבצת היתה שהיא בתים בתים באריגתה כמו בית הכנסת כדרך שעושין האורגין בבגדים הקשים, ובית יד שלה נארג בפני עצמו ומחברין אותו עם גוף הכתונת בתפירה.

מַעֲשֵׂה אֲרָנָה – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, לומד מאריגת עיקר מעיל כהן גדול לעצמו אל אריגת בית יד של מעיל כהן גדול לעצמו, אל אריגת שאר שבעה בגדי כהן גדול ואל אריגת ארבעה בגדי כהן הדיוט. וגם לומד מחיבור בית יד של מעיל כהן גדול בתפירה למעילו אל (א) חיבור בתי היד של כתונת כהן גדול אל הכתונת, (ב) חיבור בתי היד של כתונת כהן הדיוט אל הכתונת.

(תורה שלמה [צא]) **לֹא יִקְרַע**, אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר לֹא יִקְרַע. מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע (אפשר התורה ממליצה דרך לחיזוק הבגד ולא איסור קריעה), מי כתיב שלא יקרע. (יומא עב, א) (הכתוב לא כתב שזה הסבר שלא יקרע, אלא כתב לֹא יִקְרַע לאסור קריעה)

[צא] ... (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"ג): והקורע פי המעיל לוקה שנאמר לֹא יִקְרַע והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורע דרך השחתה לוקה. ... ובכת"י [חמאת החמדה]: שכל קורע פי המעיל בין ביד בין בכלי לוקה שנאמר לֹא יִקְרַע.

והמפרשים תמהו מהגמרא ב-(זבחים צה, א) שמשמע שרק במעיל עובר בלאו ולא בשאר הבגדים וכ"נ מה-(רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ב). ...

טט - בתורה שלמה מביא תירוץ המפרשים שבמעיל אסור לקרוע בין בדרך השחתה ובין שלא בדרך השחתה, ובשאר בגדים אינו חייב אלא בדרך השחתה. ולפיכך בגמרא בזבחים צה, א שמדובר בקריעה לצורך כיבוס אסור במעיל והתירו בשאר הבגדים.

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה י א) אור שמחה

(הודיעו לכ"ג שמת לו מת) ר' יוחנן פליג על ר' יודן בתרתי. ר' יוחנן סבר כי כ"ג היה קורע בשפת חלוקו כנגד רגליו ובכך חולק בשני דברים על ר' יהודה דס"ל שכל קריעה שאין קורעים בה את שפת צואר הבגד אינה קריעה כלל, וכן סובר (הוריות יב, ב, ת"כ אמר ב, ג) שכ"ג לא היה קורע כלל.

אור שמחה להגדרת קריעת שפת בגד מובאית ראייה מבגדי כהונה מהפסוק (שמ' פקודי לט, כג) ופי-המעיל בתוכו כפי תהרא שְׁפָה לְפִיו סְבִיב לֹא יִקְרַע: פסוק אשר כולו בטעמים תחתונים.

(כח, לב) **כְּפִי תַחְרָא יְהִיָּה-לו** - מרכא תביר טפא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה ההלכה לֹא יִקְרַע: - מרכא סלוק. מרכא מרבה וסלוק מגביל.

דרך להסביר תהיה הנאמר ב- ירושלמי סנה' פ"ב ה"א בכהן שחייב לקרוע על מתו שלא בבגדי כהונה, תביר מחלק לֹא יִקְרַע לשייך לענין וללא לשייך לענין. השייך הוא השפה העליונה שכהן הדיוט קורע בה. הלא שייך הוא שכהן גדול קורע בשפת הבגד התחתונה, ובכך לא עובר על המצוה (וי אמר כא, ג) וּבְגָדָיו לֹא יִקְרַע:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: אתחן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחקך פשטא – מוציא מפשטו; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"י – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצת; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 שמות תצוה כז,כ – התשע"ז

שמות תצוה כז,כ: ועשית שתי טבעות זָהָב

ונתתה אֵלֶם על-שתי כתפות האֹפֹד מלמטה ממוול פְּנֵי לַעֲמַת מַחְבְּרָתוֹ מָעֵל לַחֹשֶׁב האֹפֹד:

ועשית שתי טבעות זָהָב – זרקא מונח מונח סגול, בתפקיד של שתי חוספות מעין הענין על הענין. נעניין בתוספת סגולית בפנימיות התורה.

הפסוק הבא עוסק בעשיית שתי טבעות הזהב לקצות החושן. מובא לצורך הדיון שאחריו

(שם פקודי לט,ט) **וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְעוֹת זָהָב וַיְשִׂימוּ עֲלֵי-שָׁנָי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שַׁפְּטוֹ אֶשְׂרֵי אֶלְעָבֶר הָאֹפֶד בְּיָמֵיהֶם:**

(שם' תצוה כז,כ) **זָהָב** – טעם סגול, זָהָב ג'ל דו"ד ואחריו סופי תיבות ונתתה אֵלֶם על-שתי כתפות נטריקון תהלי"ם

מקושר ל- (שם' פקודי לט,ט) **וְזָהָב וַיְשִׂימוּ** – זקף-קטן זקף-גדול, ע"פ [אמרי נועם] האדמו"ר מדזיקוב] ג'ל שמות הטעמים ז"ק ז"ג עולה לגי' יסו"ד מלכו"ת עולה לגי' תקע"ו (=576). מהעיון התברר שתבנית טעמים ז"ק ז"ג מרמזת על נושא בפנימיות התורה המרומז בין היתר בג'ל המלים המוטעמות ז"ק ז"ג ובהפרש בין ג'ל המלים ובין ג'ל שמות הטעמים ז"ק ז"ג.

ג'ל **וְזָהָב וַיְשִׂימוּ** עולה 14 + 372 עולה 386 עולה דו"ד שב"ע (בן שביעי, רועה שביעי, המשכו בבן של בת-שבע) עולה שפ"ו עולה

דו"ד ב"ן יש"י וכתב ב-**אגרת הקדש מהגר"ש מאוסטרפוליא**] (הקשורה להגדה של פסח, מאמר ר' יוסי הגלילי אומר) והנה מה שמצינו שלקו המצריים במצרים עשר מכות ועל הים חמישים מכות מצד השם שפ"ו שבו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והשם אמר הכו והכס (ג"א והכה).

ועשית שתי טבעות זָהָב – זרקא מונח מונח סגול, בדרך פנימיות התורה בשם שפ"ו אחוז דו"ד ב"ן יש"י והוא אחוז ב- **שתי טבעות**

זָהָב וַיְשִׂימוּ עַל-שָׁנָי קְצוֹת הַחֹשֶׁן מושפע על דוד מהחושן תוספת סגולית (טעמי זרקא סגול) רוח הקדש לאמר תהלים. כמאמר (תהלים

ק"ט, קמא) **עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצַדִּיק** (זה ענין החושן) **בְּלִתְנִיחֵי לְעֵשְׂקִי:**

שמות תצוה כז,לב: והיה פי-ראשו בתוכו שפָּה יהיה לפיו סביב מעֲשָׂה אָרְגַּן כְּפִי תַחְרָא יְהִי־לָו לֹא יִקְרָע:

שמות פקודי לט,כג: ופי-המעיל בתוכו כְּפִי תַחְרָא שפָּה לָפוּי סָבִיב לֹא יִקְרָע:

החלק הראשון **וְהָיָה פִּי-רָאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ** – מרכא טפחא אתחא, תבנית טעמים ככפסוק (**וי צו נזח**) **זאת תורת החטאת** ואפשר כי תבנית

טעמים זאת באה לרבות את כל הבגדים שלא שייך בהם ספיגת דם חטאת הכשר לזריקה, וסיפא הפסוק מברר רק מה ההלכה אם ניתז דם חטאת הכשר לזריקה על בגדים ששייך בהם ספיגת דם חטאת הכשר לזריקה.

וְהָיָה פִּי-רָאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ ו'היה פ'י ר'אשו ב'תוכו – ר"ת ופר"ב ובאתב"ש פוג"ש, שופ"ג (בשין שמאלית כמו סופ"ג)

ס"ת היו"ו ובאתב"ש צמפ"פ = מצפ"פ (=מצופף)

אפשר כי ר"ת באתב"ש רמז על הבגד עליו ניתז הדם כדי לחייב בכיבוס, תבנית הטעמים של **וְהָיָה פִּי-רָאשׁוֹ** – מרכא טפחא, בתפקיד יתור

לרבות מצבים בהם מגיע דם חטאת כשירה לבגד (ישירות) **אתחא** – מגביל רק למצבים של ספיגה ישירה מהתזה הנ"ל ולהוציא אופנים אחרים, כגון בגד אשר ספ"ג שומן או דם קרבנות שאינם חטאת כשירה (כגון עולה, שלמים, חטאת פסולה) שגרם למצב של מצפ"פ באריג. ואחרי שהתורה הגבילה את אופן ספיגת דם החטאת עוברת ללמד על כיבוס הבגד.

החלק השני של הפסוק (שם' תצוה כז,לב) בעל תבנית טעמים של כעין פרט וכלל ופרט, שאפשר שהוא כעין בנין אב.

פרט שפָּה יְהִי – פזר תרסא, כלל **לָפוּי סָבִיב** – קדמא ואולא, **פרט מעֲשָׂה אָרְגַּן** – מונח רביעי **כְּפִי תַחְרָא יְהִי־לָו** – מרכא תביר

טפחא **לֹא יִקְרָע** – מרכא סלוק.

אפשר כי הלימוד **שפָּה יְהִי לָפוּי סָבִיב** – פזר תרסא קדמא ואולא, כעין בנין אב ממעיל כהן גדול לשאר בגדי כהנים באופן הבא:

כְּפִי תַחְרָא יְהִי־לָו – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין קריעת בגדי כהונה והשונים בהלכותיהם לגבי הענין **לֹא**

יִקְרָע: כי הקורע מעיל כהן גדול בין בהשחתה בין שלא בהשחתה – לוקה, אבל בשאר בגדי כהונה לא יקרע דרך השחתה (ואם קרע

לוקה), אבל יקרע לצורך תיקון כגון כיבוס מדם חטאת של בגד שנטמא.

לֹא יִקְרָע: – מרכא סלוק. מרכא מרבה וסלוק מגביל שרק במעיל אסור לקרוע בכל דרך. הרבוי ע"י המרכא ללמד כי הקורע דרך השחתה

ברבוי דרכים כגון בין ביד בין בכלי לוקה, אבל הנקרע שלא בכונה או הקורע ברבוי דרכים שלא להשחית אלא לתקן כגון לצורך כיבוס

דם בבגד שיצא לחוץ העזרה ונטמא אינו לוקה, או להכנת לפתילות למנורות שמחת בית השואבה ולמנורת התמיד מבגדי כהונה שבלו.

[רמב"ם] כתב רק בגדי כהן פשוט, ו-**המשנה למלך**] הביא **ירושלמי פרק החליל**] **תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את הנרות שבפנים** .

בכל אופן לא השתמשו במעיל כ"ג.

שפָּה יְהִי – פזר תרסא, ... **לֹא יִקְרָע**. – מרכא סלוק. פזר תרסא בתפקיד דרוש שיעור קריעה לבגד כהונה שאינו מעיל, שניתז עליו דם

חטאת ויצא ונטמא, כדי לכבסו הם צריכים להיקרע מדאורייתא בשיעור דרובו ומדרבנן דמשייר בו כדי מעפורת כנאמר **[בבלי זבחים צד,ב]**

מתני': בגד שיצא חוץ לקלעים – נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים – קורעו נכנס ומכבסו במקום קדוש.

[רש"י] מתני'. בגד – שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים. נכנס – לעזרה ומכבסו במקום קדוש. נטמא חוץ לקלעים – אחר

שיצא ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה. קורעו – וטהור מטומאה ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש.

[בבלי זבחים צד,ב] גמ'. מתקיף לה רבינא: קורעו בגד אמר רחמנא ולא בגד הוא! דמשייר ביה כדי מעפורת. איני? והאמר רב

הונא: ל"ש (לא שנה – לא משנה) אלא שלא שייך בה כדי מעפורת, אבל שייך בה כדי מעפורת – חבור הוי! מדרבנן הוא.

[רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ח,ה"ט] בגד שניתז עליו דם החטאת ויצא חוץ לעזרה מחזירו לעזרה ומכבסו שם, נטמא חוץ

לעזרה כיצד יעשה, קורעו כדי שיטהר ומכניסו ומכבסו בפנים, **וצריך להניח בו שלם כדי מעפורת לפי שנאמר בגד צריך לכבס**

בגד, ואע"פ שהוא טמא מדבריהם מפני כדי המעפורת שנשאר בה כיון שנקרע **ורבו** טהור מן התורה ומותר להכניסו למקדש

לכבסו הדין.

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח,ה"ו] מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ואבנטיהם היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהן במקדש בשמחת

בית השואבה, וכתנות כהנים הדיוטים שבלו היו עושין מהן פתילות למנורת תמיד.

[משנה למלך הלכות כלי המקדש פ"ח,ה"ה] ובגדי כ"ג שבלו גונזין אותם. בירושלמי פרק החליל תני מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין את

הנרות שבפנים ומבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין הנרות שבחוץ וממ"ש רבינו כאן ובדין שאחר זה נראה דס"ל דבלאי בגדי כ"ג

לא היו עושין מהם שום דבר אלא נגנזים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סִלּוֹק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִקְרָא פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מִרְכָּא, רבוי; דְּרָאָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַרְחָא = טַרְחָא – שני משמעות, רבוי ממש; מִרְכָּא טַרְחָא – קב"ש עשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דְּרָאָא תְּבִיר טַרְחָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַרְחָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַרְחָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְרָא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סִפּוּק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סִפּוּק – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְרָא קִטְנָא – 2; זִקְרָא גְדוּלָא – 3; רִבְעָא – 4; ... זִקְרָא קִטְנָא ... זִקְרָא קִטְנָא בחצי ספוק – הקיש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֲזֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשִׁי – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֲזֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא קִטְנָא – תרסא – דרוש בפסוק שער, מציצה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

אפשרויות נוספות לפזר תרסא

אפשר כי הלימוד **שְׁפָה יְהִינָה לְפִי סְבִיב** – פזר תרסא קדמא ואזלא, כעין בנין אב ממעיל כהן גדול אל ענינים דומים או שונים:
יְהִינָה – תרסא אחד מתפקידיה ללמד על חציצה, כאן מתריאה נגד יצירת חציצה – היינו קרע בחוטי הבגד, שפה יהיה בהוויתו ולא יפגם בשום אופן של קריעה פעילה בין בשעת אריגה בין בשעת לבישה ובין שלא בשעת לבישה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר (א) שאריגת בגדי כהנים יהיה ללא תפר שלא יקרעו, (ב) שבאריגת בגדי כהנים לא יקרעו החוטים, (ג) כי כל בגדי כהונה (כולל הדיוטות) אסורים בקריעה
שְׁפָה – פזר, ילמד למקום אחר, כעין לשון נופל על לשון משפה למעיל כהן גדול – לשמירת הלשון, שמירה מגסות המחשבה. **[הרב ר"י צברי ה"ו, אספקלריא תצוה התשע"ז]** [בבלי זבחים פח,ב] מעיל מכפר על לשון הרע. מנין? א"ר חנינא: יבא דבר שבקול (טט: פעמוני המעיל) ויכפר על קול הרע. וכן כתב בעל הטורים: שפה יהיה לפיו. שהמעיל מכפר על לשון הרע (זבחים פח,ב), אם חטא בלשון הרע יעשה שפה לפיו (ערכין טו,ב), שימנע מלשון הרע ויעשה תשובה ויתכפר לו.
ובדרך דרש **שְׁפָה** – פזר, ילמד למקום אחר, לענין צדקה **[תורה שלמה צת"א]** ... בכת"י מושב זקנים: את מעיל האפוד זו צדקה שנאמר ומעיל צדקה יעטני, **וְהָיָה פִּי-רֵאשִׁי בְּתוֹכוֹ**, ייעלים הצדקה ולא יפרסם שנאמר **(משלי כא,ד) מִתָּן בִּסְמֵר יִקְפֶּה-אָף, שְׁפָה יְהִינָה לְפִי** כלומר אע"פ שעושה צדקה בסתר הקב"ה מפרסם לכל, **מַעֲשֵׂה אֲרֵג** מה אורג זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול כך כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, **לֹא יִקְרַע** (טט: פירוש הדבר כנאמר ב-) **(תהלים קיב,ט) פָּזְרוּ יָתֵן לְאֲבִיזִים צְדָקְתוֹ עֲמֵדָת לְעַד קָרְנוֹ תְרוֹם בְּכָבוֹד**:

בבלי זבחים צד,ב – צה,א

(צד,ב) מתני'. בגד שיצא חוץ לקלעים - נכנס ומכבסו במקום קדוש, נטמא חוץ לקלעים - קורעו נכנס ומכבסו במקום קדוש. ...
(צה,א) אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא - מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו, משום שנא': **(שמות תצוה כח,לב) לֹא יִקְרַע**.
(שם' תצוה כח,לב) יְהִינָה – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור כנאמר **(בבלי זבחים צה,א)**, אמר ריש לקיש: מעיל שניטמא - מכניסו בפחות משלש על שלש (אצבעות) ומכבסו, משום שנא': **(שם' תצוה כח,לב) לֹא יִקְרַע**.
(שם' תצוה כח,לב) יְהִינָה – תרסא, בתפקיד דרוש שיעור, והדרש נבנה על משמעות **לֹא יִקְרַע**, כפי **רש"י** בפחות משלש על שלש - שאינו מכניס שיעור בגד טמא לעזרה לפי שאי אפשר לקורעו ולהכניסו משום שנאמר **לֹא יִקְרַע** הפסוקים **(שמות תצוה כח,לב)** ו-**(שמות פקודי לט,כג)** הם היחידים בתורה שבם שרש "קרע" בקשר לבגדי כהנים. אפשר כי רעיון תיקון בגד כהנים בשיעור לא מדויק אלא בפחות משלש על שלש מעבר ע"י טעם פזר במלת **שְׁפָה** לנושא של קריעת בגד כהן כהן שספג דם חטאת כדי לתקנו בשיעור לא מדויק אלא בלשון הרמב"ם מדאורייתא ברובו ומרבנן דמשייר ביה כדי מעפורת .

מַעֲשֵׂה אֲרֵג – מונח רביע,

[בבלי יומא עב,ב] רבי שמואל בר נחמני אמר דבי רבי שמעון תנא: בגדים שגורדין אותן כברייתן מכליהן, ומשורדין מהן כלום, מאי היא? ריש לקיש אמר: אלו מעשה מחט. מיתבי: בגדי כהונה אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג, שנאמר **(שם' תצוה כח,לב) מַעֲשֵׂה אֲרֵג!** - אמר אביי: לא נצרכה אלא לבית יד שלהם. כדתניא: בית יד של בגדי כהונה נארגת בפני עצמה ונדבקת עם הבגד, ומגעת עד פיסת היד.

[רמב"ם הלכות כלי המקדש פ"ח,הט"ז] וכיצד מעשה הבגדים, הכתונת בין של כ"ג בין של כהן הדיוט משבצת היתה שהיא בתים בתים באריגתה כמו בית הכסות כדרך שעושין האורגין בבגדים הקשים, ובית יד שלה נארג בפני עצמו ומחברין אותו עם גוף הכתונת בתפירה.

מַעֲשֵׂה אֲרֵג – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, לומד מאריגת עיקר מעיל כהן גדול לעצמו אל אריגת בית יד של מעיל כהן גדול לעצמו, אל אריגת שאר **שבעה** בגדי כהן גדול ואל אריגת **ארבעה** בגדי כהן הדיוט. וגם לומד מחיבור בית יד של מעיל כהן גדול בתפירה למעילו אל (א) חיבור בתי היד של כתונת כהן גדול אל הכתונת, (ב) חיבור בתי היד של כתונת כהן הדיוט אל הכתונת.

[תורה שלמה צ"א] **לֹא יִקְרַע**, אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר **לֹא יִקְרַע**. מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע (אפשר התורה ממליצה דרך לחיזוק הבגד ולא איסור קריעה), מי כתיב שלא יקרע. (יומא עב,א), (הכתוב לא כתב שזה הסבר שלא יקרע, אלא כתב **לֹא יִקְרַע** לאסור קריעה)

[צ"א] ... **[רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ט ה"ג]**: והקורע פי המעיל לוקה שנאמר **לֹא יִקְרַע** והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורען דבר השחתה לוקה. ... ובכת"י **[חמאת החמדה]**: שכל קורע פי המעיל בין ביד בין בכלי לוקה שנאמר **לֹא יִקְרַע**. והמפרשים תמהו מהגמרא ב-**[זבחים צה,א]** שמשמע שרק במעיל עובר בלאו ולא בשאר הבגדים וכ"נ מה-**[רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ב]** ...

טט - בתורה שלמה מביא תירוץ המפרשים שבמעיל אסור לקרוע בין בדרך השחתה ובין שלא בדרך השחתה, ובשאר בגדים אינו חייב אלא בדרך השחתה. ולפיכך בגמרא בזבחים צה,א שמדובר בקריעה לצורך כיבוס אסרו במעיל והתירו בשאר הבגדים.

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה י א) אור שמחה

(הודיעו לכ"ג שמת לו מת) ר' יוחנן פליג על ר' יודן בתרת. ר' יוחנן סבר כי כ"ג היה קורע בשפת חלוקו כנגד רגליו ובכך חולק בשני דברים על ר' יהודה דס"ל שכל קריעה שאין קורעים בה את שפת צואר הבגד אינה קריעה כלל, וכן סובר **(הוריות יב,ב, ת"כ אמר בג,ג)** שכ"ג לא היה קורע כלל.

אור שמחה להגדרת קריעת שפת בגד מובאית ראייה מבגדי כהונה מהפסוק **(שם' פקודי לט,כג) וְפִי-הַמַּעֲיֵל בְּתוֹכוֹ כְּפִי תַחְרָא שְׁפָה לְפִי סְבִיב לֹא יִקְרַע**: פסוק אשר כולו בטעמים תחתונים.

(כח,לב) כְּפִי תַחְרָא יְהִינָה לוֹ - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה ההלכה **לֹא יִקְרַע**: - מרכא סלוק. מרכא מרבה וסלוק מגביל.

דרך להסביר תהיה הנאמר ב- **ירושלמי סנה' פ"ב ה"א** ככהן שחייב לקרוע על מתו שלא בבגדי כהונה, תביר מחלק **לֹא יִקְרַע** לשייך לענין וללא שייך לענין. השייך הוא השפה העליונה שכהן הדיוט קורע בה. הלא שייך הוא שכהן גדול קורע בשפת הבגד התחתונה, ובכך לא עובר על המצוה **(וי אמר כא,ג) וּבְגָדָיו לֹא יִפָּרֵם**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 המצוות ההשעיות: אתנח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מתיק פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק י – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מתפסוק ריעין לנושא אחר בהלכה;

שמות תצוה כז,כ: ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליהם שמן זית וך תתית למאור להעלות נר תמיד:

יקרה מפנינים, חקת, הרב מנשה פייגנבוים, תמוז התשע"ז ע' 7 וזוה פירש בנחל קדומים (תצוה – א) את הפסוק **ואתה תצוה את בני ישראל** (שמות כז – כ). אמרו רבותינו ז"ל (זהר פנחס דף רמו ע"א) שלפי שמשו רבינו אמר (שם' תשא לב,ב) **מתני נא** – לכך לא נזכר שמו בפרשה זו. והרב ש"ך (על התורה) כתב, שזוה נקח מוסר גדול שלא לקלל עצמו. כי אפילו משה רבינו ע"ה שמסר נפשו להצלת ישראל, ועם כל זה עשה רושם בצד מה שלא נזכר שמו הקדוש בפרשה זו. וזה רמז הכתוב (שם' תצ' כז,כ) **ואתה תצוה את בני ישראל** – מה אירע לך באמירה (שם' תשא לב,ב) **ואם-אין מתני נא**, ותזהירם שלא יקללו עצמן כלל עכ"ד.
 ולפי דרכו אפשר לרמוז במה שכתב הוא עצמו, דמפני שאמר משה רבינו ע"ה אם נטמא (כהן) במה יהיה טהרתו (במדבר רבה יט,ד), לכך היה טומאה ככהנים, וזה (שם' תצ' כז,כ) **תצוה את בני ישראל** – חרדה ילבשו מענין זה, וישאו כמה קל וחומר שלא לקלל עצמם בשום אופן. ועוד הגד להם **ויקחו אליהם** – רמז לפרשת פרה דכתיב (במ' חקת יט,ב) **ויקחו אליהם פרה אדמה** – שאם לא אמרת אם נטמא (כהן) במה יהיה טהרתו, לא היה טומאה ככהנים. ושתים אלו יהיו לזכרון תמיד שלא לפתוח פיו (לדיבור מיותר) ושלא לקלל (שם' תצ' כז,כ) **ואתה תצוה את בני ישראל** – גרשיים מונח לגרמיה (= מונח פסק) מונח רביע, **ויקחו אליהם** – קדמא ואולא. התבנית כולה עשויה ללמד כבעין קל וחומר שבו הלמד עולה על המלמד (בסדר הפוך מהסדר קדמא ואולא. בראש ואחריו באותו חצי פסוק או חצי הפסוק הבא או בפסוק הבא גרשיים [מונח ... רביע]). וזה הסיכום ב"קרה מפנינים" מה משה רבנו ע"ה קלל עצמו (מחני נא מספרך), ואמר דיבור מיותר (בפר' אמר אם נטמא כהן במה יהיה טהרתו), כך ארע לו, כל אחד מישראל ישא **כמה קל וחומר** שלא לקלל עצמו ולא לומר דיבור מיותר.
 הנאמר לעיל הוא תפקיד נוסף לתבנית גרשיים [מונח] רביע, נוסף על התפקיד שמלמדת על אחת משתי המידות מ"ב מידות של ר' אלעזר בן ר' יוסי הגלילי (כד) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על עצמו, (כה) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על חבירו. ב"ג מידות של ר' ישמעאל בו ריה"ג כעין מדה ח' יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא.

שמות תצוה כח,א: ואתה תקרב אליך את-אחרון אחיך ואת-בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו-לי אהרן נביב ואביהוא אלעזר ואיהמר בני אהרן:

שמות תצוה כח,ב: ועשית בגדי-קדש לאהרן ואחיו לקבור ולתפארת:

(שם' תצ' כח,א) **ועשית בגדי-קדש** – (סלוק מפסוק קודם) מרכא טפחא, אפשר שזאת מידת לימוד סמוכים לנושא הנלקח מהפסוק הקודם. כיצד יתקיים במ (שם' תצ' כח,א) **תקרב ... לכהנו-לי** בקודש, אלא כפי' **[ראב"ע (הפירוש הארוך)] (שם' תצ' כח,א) ועשית בגדי-קדש** נקראו כן, כבעבור שישרתו בהם במקום הקדש, ותבנית הטעמים של **לאהרן אחיך** – מונח אתנח, מלמדת לרבות הגבלות לגבי בגדי הכהונה, שלא יצאו מהקדש בבגדי כהונה, שלא יקדשו את העם (ראה פירושים אחדים להלן), כנאמר במפורט בפסוק שהביא **[ראב"ע (יחזקאל מד,יט) ויבצאתם אלהי-החיצונה אלהי-החיצונה החיצונה אלהי-העם ויפשו את-בגדיהם אשר-המהל מן-תם עם והניחו אותם פלשקת הקדש וקבשו פגגים אחרים ולא-יקדשו את-העם בבגדיהם:** **[רש"י] (יחזקאל מד,יט) אלהי-החיצונה** - לפי שהיה מדבר בהיכל לפני ולפנים וקראם חצר הפנימית ואצלם יש לו לקרות עזרת ישראל חצר החיצונה לכך הוצרך לכפול שתי פעמים לומר שעל עזרת נשים הוא אומר מקום שכל ישראל נכנסין: **והניחו אותם פלשקת הקדש** - כמו שאמר מרע"ה **(וי' אח"מ טז,כג) ונא אהרן אלהי-הקל מועד ופשוט את-בגדי הך אשך לבש פבאו אלהי-הקדש והניקם שם: ולא-יקדשו את-העם** - ת"י ולא יתערבון עם עמא בלבושיהון כלומר לא יגעו אל העם בבגדיהם הקדושים שאין בגדי חול טהורין אצל בגדי הקדש (טט: עשו מעלה יתירה לבגדי כהונה אפילו לגבי בגדי חול טהורים של ישראל): ויש להוסיף מ-**[רד"ק]** כי אם יגעו את העם בבגדי כהונה שהם קדש יראה שהעם קדושים כמוהם (טט: ויש למנוע טעות זאת).

(שם' תצ' כח,א) **ועשית בגדי-קדש** – מקף כרב-מצב, אפשר שכפי' **[רמב"ן] (א) עשויים לשמן**, ויתכן שהיו צריכים כוונה (ב) שחסרו עשייה לשמה ו/או חסרו כוונה. והתורה תלמד עשייה לשמה וכוונה.

(שם' תצ' כח,א) **ועשית בגדי-קדש** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כהנים פשוטים בארבעה בגדים, כהן גדול בארבעה בגדים נוספים על בגדי הכהנים הפשוטים. ועוד שלכהנים פשוטים היו בגדי עבודה אחרים להוציא הדשן אל מחוץ למחנה, ולכהן גדול היו בגדי לבן מיוחדים לעבודה בשחרית ביום הכפורים, ובגדי לבן אחרים לעבודה של בין הערביים ביום הכפורים **[בבלי יומא לד,ב]**.

(שם' תצ' כח,א) **לקבור** – טפחא בתפקיד שנוי ורבוי **ולתפארת** – סלוק בתפקיד הגבלה. רבוי שנויים מותרים מסוימים בבגדי כהונה וההגבלה בעשיית עבודה גלמדים ב-**[תורה שלמה טז]** שהביא את הלימוד הבא מ-**[בבלי זבחים יח,ב]** משולב עם פ' **[רש"י] (שם' תצ' כח,א) לקבור ולתפארת** תנו רבנן (טט: רבוי שינויים שאינם פוסלים) היו מרושלין **[רש"י: נגררין בקרקע] מסולקין (מן הקרקע מתוך שהם קצרים) ועבד עבודתו כשרה (טט: מכאן ואילך שינויים שפוסלים, הגבלה שלא לעשות עבודה), לבש שני מכנסים, שני אבנטים, חסר אחת, יתר אחת, או שהיתה לו רטיה על מכת בשרו תחת בגדו, או שהיו מטושטשין (בטיט) או מקורעין (ואפילו הן חדשים) ועבד עבודתו פסולה, (דלאו בגד הוא הראוי לעבודה דבעינן לכבוד ולתפארת)**
[אבן עזרא (הפירוש הארוך)] (שם' תצ' כח,א) לקבור ולתפארת שיתפארו בהם, (טט: **ולתפארת** – סלוק מגביל בהמשך פ'ראב"ע) כי אין אחד מישראל שילבש כאלה:

שמות תצוה כח,ד: ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי-קדש לאהרן ואחיו לקבור ולכהנו-לי:

[ריקאנטין] (שם' תצ' כח,א) ובעבור כי סוד הבגדים גדול על כן אמר (שם' תצ' כח,א) **ואתה תדבר אל-כל-חכמי-לב, שיבינו ויכונונו למה שיעשו. ואמר אשך מלאותיו וגו', ר"ל כי הלב הנזכר מלא רוח חכמה, זהו (שם' ויקהל לה,לה) מלא אתם חכמת-לב, והרמז לחכמת שלמה,**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: א. תחנה = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מן: פשטא – מוציא מפשט; מרא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט; לא ממש; טפא = טרףא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרא = סוף; קב = ששועיה לגדול; תור לרבות; מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מן – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדר שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אלא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תרשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; זף – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

וכבר פירשתי מלת לב. וסוד שמונה בגדי כהן גדול נרמז בספר הזוהר, אמרו שם [ח"ג קל"ב ע"ב] ומהאי דיקנא (שערות זקן) איתגלייא דקנא דכהנא רבא עילאה ומיניה דקנא דנחית לדקנא לתאה לכהנא רבא, מאי דקנא דכהנא רבא דקנא דכהנא רבא בתמניא תיקונין איתתקן (בשמונה לבושים לבוש), ובגין כך תמניא תיקונין לכהנא רבא כד משחא נחית על דקניה דכתיב (תה' קלגב) פֶּשֶׁמֶן הַטּוֹבוֹ עַל־הָרֹאשׁ יָרֵד עַל־הַזָּקָן וגו', מנלן דכתיב (תה' קלגא) שָׂכַת אֲתִים גְּסִיָּהּ: גם לרבות כהן גדול של מטה, שכל זמן שכהן הגדול של מטה משמש בכהונה גדולה כביכול כהן גדול של מעלה משמש בכהונה גדולה.

ע"פ פירושים אחדים בגדי כהן גדול הם כנגד שמונה מ"ג מידות של רחמים, שמות תשא לד,ו:ז: (ו) וַיַּעֲבֹר ה' אֵלָּהּ עַל־פְּנֵי וַיִּקְרָא ה' אֵלָּהּ רַחוּם וְחַנּוּן אַרְבָּע אַפִּים וַרְבִּיעֶתְךָ וְאַמַּת: (ז) נָצַר הַסֵּד לְאֵלִים נִשְׂא עֵזוֹ וַיִּשַׁע וַחֲסָאָה וַנִּקְהַל לָא יַנְקָה פְּקֻדוֹ עֲזוֹן אֲבוֹת עַל־בְּנֵים וְעַל־בְּנֵים עַל־שְׁלֵשִׁים וְעַל־רַבְרַבִּים: הבאנו דרכי פירוש כנגד אלו מידות הם שמונת בגדי כהן גדול.

ע"פ פירוש [הלבוש, לבושי אור יקרות (ריקאנטי), ע' 29 (אוצר החכמה)] תיקוני שערות הזקן המתקנים ב"ג מדות הרחמים והשפע יורד לעולם ונרמזו בפסוק (תה' קלגב) פֶּשֶׁמֶן הַטּוֹבוֹ עַל־הָרֹאשׁ יָרֵד עַל־הַזָּקָן וְקוֹרְאֵהוּ שְׂיָרֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו: וזקן מורה על זקן מלא רחמים דשעריה כתלג חיור (שלג לבן). ודיקנא עילאה הוא הכתר ודיקנא דכהנא רבא עילאה הוא החסד המתתקן בשמנה תיקונים עד מדרגת האמת שהיא המידה השמינית מ"ג מדות הנאמר על הת"ת (תפארת) שהוא מהחסד ופארו, והוא דיקנא תתאה דכהנא רבא וב"ג מדות הרחמים גמורים הנרמזים בפסוק (מיכה ז,ח) מִיֵּאֵל פְּמוֹד נִשְׂא עֲזוֹן הַשְּׂמִינִית הוּא (מיכה ז,ח) יִכְפֹּשׁ עֲוֹנֵינוּ וגו'.

ואדרא רבא <דיד נפש> - א: ברלב, ל"א] בתמנא תיקונין איתתקן הדיקנא של הכהן גדול נתקן בח' תיקונים, והענין כי החמשה תיקונים הקודמים הם בסוד מוחין של הדיקנא ורק מהתיקון הששי שהוא (שמ' תשא לד,ו) וַרְבִּיעֶתְךָ נקראים כולם על שם החסד, לכן נקראים כהנא רבא ובגין כך וכיון שכהנא רבא נתקן בח' תיקונים, לכן תמניא תיקונין לכהנא רבא הכהן גדול התחתון מתלבש בח' בגדים שהם ח' תיקונים שלו, והוא כד משחא נחית על דקניה כאשר מושחים אותו בשמן המשחה ירד השמן על זקנו וה"ד (תה' קלגב) פֶּשֶׁמֶן הַטּוֹבוֹ עַל־הָרֹאשׁ יָרֵד עַל־הַזָּקָן וגו'. ומנא לן ר"ל מנין לנו שח' בגדי הכה"ג הם כנגד ח' תק"ד (תיקוני דיקנא) דא"א (דאריך אנפין שבכתר) דכתיב (תה' קלגא) שָׂכַת אֲתִים גְּסִיָּהּ: אחים הם א"א (אריך אנפין) וז"א (זועיר אנפין) שרק להם יש תיקוני דיקנא גם לרבות כהן גדול דלתתא המשמש בביהמ"ק שגם הוא אח להם כי הוא דוגמתם. ומ"ג גְּסִיָּהּ: היינו דכל ימנא דכהנא רבא דלתתא משמש בכהנא רבא ר"ל שכל זמן שהכה"ג עובד בביהמ"ק אז כביכול כהן גדול דלעילא משמש בכהנא רבא הכהן הגדול משמש כנגדו, וגו'.

[תולדות יצחק] (שמ' תצ' כח,ד) וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂוּ, דרשו רז"ל בערכין (טז,א) כשם שהקרבנות מכפרים כך בגדי כהונה מכפרים, ולזה נסמכה פרשת קרבנות (ע"פ רש"י: קרבנות המלואים (כט,א) ולא קרבנות בכלל) לבגדי כהונה חשן מכפר על הדינים שנאמר (שמ' תצ' כח,טו) וְעֲשִׂיתָ חֲשֵׁן מִשְׁפָּט, אפור על ע"ז שנאמר (חושע ג,ד) וְאֵין אֲפֹד וְתַרְפִּים, מעיל על לשון הרע שבפרהסיא, שנאמר 'ונשמע קולו' ויבא דבר שבקול ויכפר על קול, ולשון הרע שבצנעה קטרת מכפרת, כתונת על שפיכות דמים שנאמר [בראשית לז לא] ויטבלו את הכתונת בדם, מצנפת על גסות הרוח יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה, אבנט על הרהור הלב, ציץ על עזות פנים שנאמר 'והיה על מצח אהרן' וכתוב [ירמיה ג ג] 'ומצח אשה זונה', מכנסים על עריות.

טט: ע"פ פירוש [הלבוש, לבושי אור יקרות (ריקאנטי), ע' 29 (אוצר החכמה)] הזוהר מלמד מ- (שמות תשא לד,ו,ז) על שתי סדרות של שמונה תיקונים המסודרים בסדר מעליון לתחתון (א) זקן כ"ג עליון הם בפסוק (שמ' תשא לד,ו) וַיַּעֲבֹר ה' אֵלָּהּ עַל־פְּנֵי וַיִּקְרָא (החל מכאן) ה' אֵלָּהּ רַחוּם וְחַנּוּן אַרְבָּע אַפִּים וַרְבִּיעֶתְךָ וְאַמַּת: כל ה' הוא מדה וגם "אל" מדה והעולם חתום במדת האמת השמינית. (ב) זקן כ"ג תחתון, שאפשר כי הוא כמו הפירוש השני להלן. ויש עוד סידרה של תיקונים בבניא (מיכה ז,ח) (יט) . אפשר שגם ע"פ פירוש [אדרא רבא <דיד נפש> - א: ברלב, ל"א] ועוד מפרשים, שתי סדרות של שמונה תיקונים המסודרים בסדר מעליון לתחתון. זקן עליון המתחיל באריך אנפין שבכתר, וזקן תחתון המתחיל בתפארת שבזועיר אנפין (זה שבע מידות) וכולל את הכהן גדול המשמש בבית המקדש. שמונה בגדי הכהן גדול הם כנגד שמונה המדות האחרונות מ"ג מדות. אלא, שכנראה יש להם חלוקה אחרת של המידות כי לפי הדעה של [הלבוש] לעיל אַרְבָּע אַפִּים היא המידה הששית. ואילו כאן מתחיל ב"רב חסד" כמידה ששית. (שמ' תשא לד,ו) וַרְבִּיעֶתְךָ וְאַמַּת: (שמ'תשא לד,ו) נָצַר הַסֵּד לְאֵלִים נִשְׂא עֵזוֹ וַיִּשַׁע וַחֲסָאָה וַנִּקְהַל לָא יַנְקָה. וכיוון שהחל ב"רב-חסד" החסד מתפשט בשבע המדות שאחריו ויורד לעולם.

(שמ' תצ' כח,ד) וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂוּ ... וְעֲשֶׂוּ בְגָדֵי־קֹדֶשׁ - קדמא ואזלא ... קדמא ואזלא – כעין שני כללים של סדר מראשון לאחרון, הקשורים לבגדי כהן גדול אשר אפשר כי כאן סדרם הפוך, השני הוא כלל הבגדים שנעשו מתרומת המשכן וכן לעתיד. הראשון הוא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שיש בפרט פרוט הבגדים ועל מה מכפר בעולם. על הרשימה יש להוסיף ציץ ומכנסיים הנלמדים מכתוב אחר.

ע"פ הפירושים לזוהר שהובאו לעיל שמונה בגדי כהן גדול הם סדרה אחת בעולם הזה כנגד שתי סדרות של שמונה מידות מ"ג מידות של רחמים המושלים לשערות זקן ע"פ פסוק (תה' קלגב) פֶּשֶׁמֶן הַטּוֹבוֹ עַל־הָרֹאשׁ יָרֵד עַל־הַזָּקָן וגו' . הכפרה והשפע לבריאה באים דרך י"ג מידות של רחמים בשתי סדרות - מדרגות של שמונה מידות מראשון (עליון) בכל מדרגה עד לאחרון (תחתון) בכל מדרגה ודרך עבודת כהן גדול מתגלים בבריאה.

בדרך חב"ד מוסבר ב- [ליקוטי תורה תורת שמואל – תרל"ט ב: האדמו"ר שניאורסון שמואל, ע' תלב] וביאור הענין דכתיב (תה' קלגב) פֶּשֶׁמֶן הַטּוֹבוֹ עַל־הָרֹאשׁ יָרֵד עַל־הַזָּקָן וְקוֹרְאֵהוּ שְׂיָרֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו: פ"י זקן אהרן הוא בחי' דקנא דכהנא רבא שבחי' שערות אלו הן הן הלכות שבתורה שנמשלו לשערות כמ"ש קווצותיו תלתלים שהם תילי תילים של הלכות, שענין בחי' ההילוך של הלכות הן המשכת אלקות שהולך ונמשך מלמעלה למטה ע"י בחי' הלכות שבתורה שהם כמשל השערות, והפֶּשֶׁמֶן הַטּוֹבוֹ שיורד על השערות הוא בחי' ח"ע (חכמה עילאה), ועל בחי' שֶׁמֶן הַטּוֹבוֹ נאמר שמן משחת קדש משחותא דקדש עילאה, והיינו שיש בחי' קדש בלא וא"ו ויש בחי' קדוש שהוא בוא"ו, והנה בכחי' סדר ההשתלשלות א"א (א אפשר) שיומשך מבחי' קדש בלא וא"ו כי קדש מילה בגרמי ופי' כל ההמשכות שבעולמות עליונים הוא רק מבחי' קדוש בוא"ו, היינו שיש שתי מדרגות – סדרות של השתלשלות של הלכות התורה מחכמה עילאה לחכמה תתאה ולגלוי בבריאה